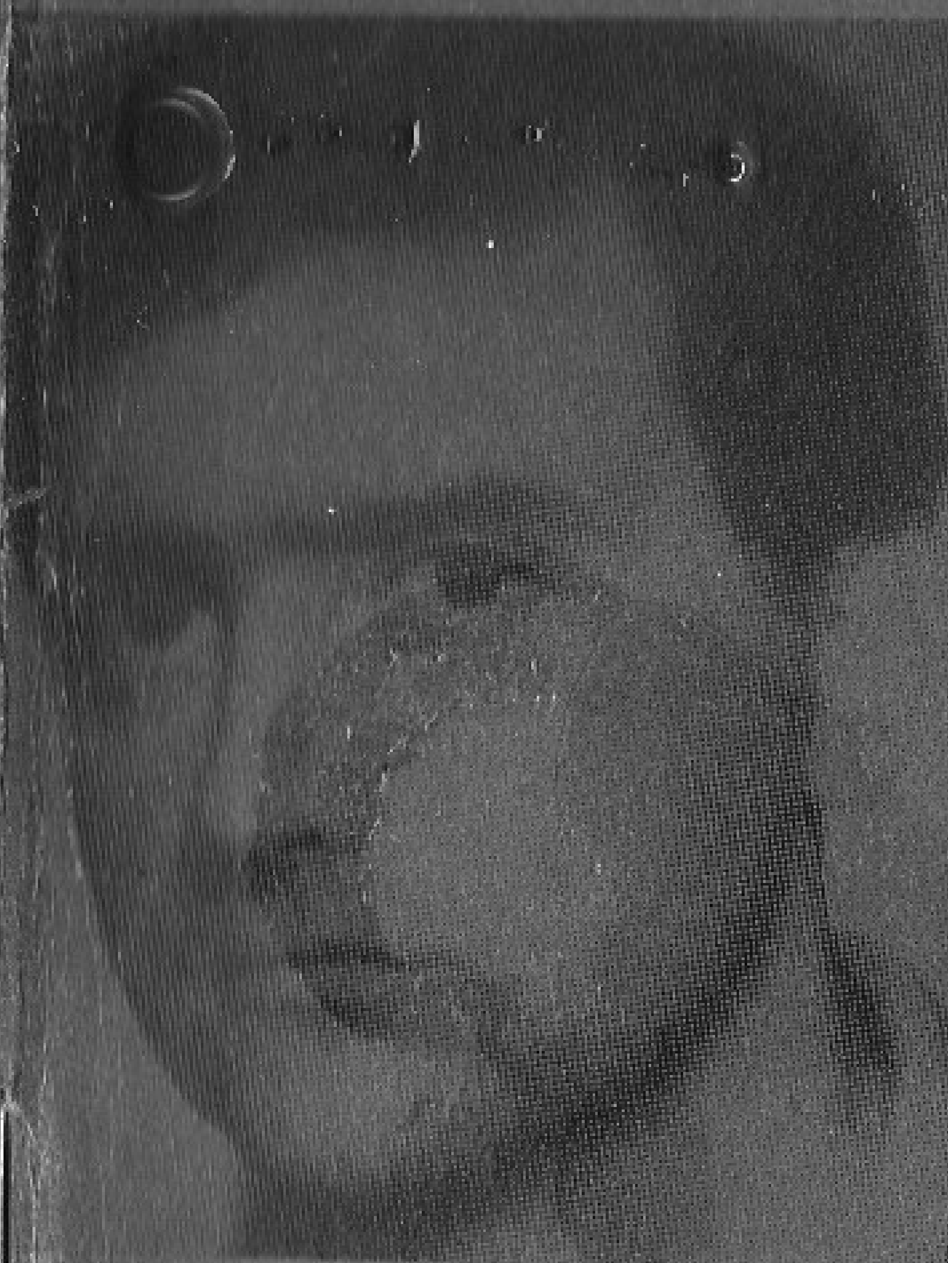
HIND 10 KOP.
78 175

«LOOMINGU» RAAMATUKOGU 22 1971

Vésteinn Lúdvíksson

KAHEKSA TORUSTIKUST KOSTVAT HÄÄLT

Vésteinn Lúdvíksson

KAHEKSA TORUSTIKUST KOSTVAT HÄÄLT

Islandi keelest tõlkinud
ARVO ALAS

„LOOMINGU"
RAAMATUKOGU

22

Kirjastus
„PERIOODIKA"
Tallinn 1971

T (Islandi)
L 81

Originaali tiitel:
Vésteinn Lúdvíksson
8 RADDIR ÚR PÍPULÖGN
Skuggsja
Reikjavík 1968

KUIDAS MA TORUSSE RÄÄKISIN

Nad teavad küll, et ma ei tahtnud sellega midagi öelda, nad ainult teesklevad, et võtavad minu juttu tõsiselt. Ja nad petavad mind, mõista andes, et nad on kuulnud midagi ebasündsat. Ometi ei või ma kindel olla, et nad üldse midagi kuulnud ei ole; pean arvestama sedagi, et nad võisid kuulda iga minu sõna, sest kui ma koha üles ütleksin ja nad minu peale kontorisse kaebama läheksid, oleks võimatu ette aimata, mis minuga peale hakatakse. Nad võivad mind kohtusse kaevata, kuigi teavad, et ma ei tahtnud sellega midagi öelda.

Nad kasutavad selle minu vastu ära; kui ma töölt lahkuksin, hakkaksid nad kohe mõtlema, et kellelgi neist tuleb minu tööd edasi teha. Nad tahavad mind iga hinna eest siin hoida, nad ei suuda endale ette kujutada, et nad peavad kogu vahetuse jooksul üksinda töötama.

Minu hooleks on katlad. Töötame kaheksatunnilistes vahetustes ja ei näe selle aja jooksul ühtki inimest. Söön oma lõunaleiba siinsamas, sest keegi mind välja ei vaheta ja katelde juurest lahkuda on kõvasti keelatud.

Valveinsener on kõrvalhoones ja ei viitsi seisukorra kohta teateid küsimas käia. Ta on lasknud läbi saagida vana torujuhtme, mis ühendab neid kahte hoonet, kus me asume, ja küsib minult iga poole tunni tagant omapoolsest toruotsast «kuidas läheb» või «noh, sõbrake, kuidas nüüd asjad on», või ainult köhatab ja pomiseb midagi, et mulle oma kohalolekust märku anda. Kuulen selgesti iga heli kuigi toru on üle nelja meetri pikk. Teatan talle mõõduriistade näidud, muust ei räägi me kunagi. Siis ühmab ta võib-olla «väga hea», enamasti aga hoopis mitte midagi.

Sellest ajast saadik, kui mind üle toodi, on kalasaak pidevalt hea olnud, ja see tähendab nii mõndagi. Ma ei oleks iialgi torusse rääkima hakanud, kui oleksin saanud aeg-ajalt mõne vaba päeva, et linna vanaema või vanaisa või

sugulase Jói poole külla sõita, kui oleksin ainult mahti saanud mõnikord kinos käia ja rahva hulgas viibida. Kuid nii ta on ja küllap jääb nii veel pikemaks ajaks, et millekski muuks vaba aega ei jätku kui ainult kojuminekuks ja magamiseks, ning kõik hakkab otsast peale. Ma ei ole kunagi julgenud kogu vahetusest vaba aega üleval istuda, kardan hirmsasti tööl tukkuma jääda; see ei ole mitte ainult keelatud, vaid ka äärmiselt ohtlik. Ma ei saa kunagi kellegagi juttu ajada, näen inimesi ainult möödasõitvates autodes töölt tulles või sinna minnes. Nii on see kestnud kogu aeg. Seda on raske taluda, olen ju minagi ainult inimene, kuid siiski olen ma suutnud peaaegu viis kuud vastu pidada; siin katlamajas on see pikk aeg, viis kuud. Mulle tundub, et olen küllaltki vastupidav, kui ma sellega varem algust ei teinud.

Olen töötanud ka seal, kuhu ulatub toru teine ots. Olin siis valveinseneri abi, sellest on möödas rohkem kui aasta. Tol ajal pidi insener tööriistade hoiuruumi minema, et toru juurde pääseda, mina aga ei näinud seal muud kui ainult ust. Mul polnud siis aimugi, et sellele, kes viibib toru teises otsas, minu praeguses asukohas, on toruava juures seistes kõik hästi kuulda, olenemata sellest, kas hoiuruumi uks on lahti või kinni; viimasel juhul on kuuldavus paremgi. Seepärast oli mul pärast siia ületulekut enda arvates alati teada, kas mind kuuldakse või mitte, kui ma rääkima hakkan. Olin endas nii kindel. Nüüd tean, et nad on osanud mind mingil moel tüssata.

Hakkasin torusse rääkima ainult ajaviiteks. Ma ei kõnelnud valjusti, vaid peaaegu sosinal. Püüdsin endale ette kujutada, et teised on hoiuruumis, et ma räägin nendega. Nii see oli. Igatahes ei oleks ma iial sellest kellelegi kõssata julgenud, mida ma torusse rääkisin, ei nelja silma all ega telefoni teel, välja arvatud vahest minu vend Diddi. Kunagi ei tunne sa end päris hästi teiste inimestega rääkides, eriti kui jutt on sinust endast.

Algust nad igal juhul küll ei kuulnud, rääkisin siis nii vaikselt, et isegi vaevalt oma sõnu kuulsin.

«Olen tüdinenud sellest katelde juures konutamisest,» ütlesin ma. «Olen tüdinenud sellest katelde juures konutamisest,» ütlesin ma veel kord, sest ma ei teadnud, kuidas jätkata. «Olen tüdinenud sellest katelde juures konutamisest,» kordasin ma uuesti ja loobusin jätkamast. Ütlesin siis endamisi, et tõenäoliselt oleks kõige lihtsam proo-

vida torusse rääkida. Katsetasingi veel kord — ja mõne vahetuse järel hakkas jutt laabuma.

Olen tüdinenud sellest katelde juures konutamisest. Tahan, et mind viidaks üle teisele tööle. Oleksin parema meelega väljas laos. Olen töötanud siin juba pool aastat. Minu üleviimine oleks üksnes õigluse jaluleseadmine.

Kordasin seda üha uuesti, mul oli raske kõike sõnades edasi anda, mida ma öelda tahtsin. Arvasin, et kindluse mõttes on parem korrata seda mitu korda, et nad ei mõistaks mind vääriti.

Ülekohus oleks lasta mul kogu aeg katlamajas töötada. Ärge arvake, et see mulle meeldib. Ma lihtsalt ei suuda siin enam olla, palun minust aru saada. Oskan palju muudki teha. Teil pole aimugi, kui osav töömees ma olen. Arvate, et mu pea ei jaga, et ma tehasevärgist tuhkagi ei tea; ma tunnen kogu kremplit otsast otsani, vähimat kui kruvikest! Ma ei taha ainult teiste ees pidevalt oma teadmistega hoobelda. Aga üht asja ma teile ütlen: oskan palju muudki teha. Olen alati oma tööga hakkama saanud. Magan maha kogu vahetusest vaba aja, et töö ajal mitte tukkuma jääda, ja luban, et teen seda ka edaspidi. Luban, et teen kõik, mida käsite, viige mind ainult üle teisele tööle.

Torusse rääkimine oli parem kui mitte midagi. Suutsin luua endale illusiooni, et nad mind kuulavad; iga vahetusega läks asi kergemaks. Lõpuks ei nõudnud see enam mingit pingutust, illusioon oli muutunud endastmõistetavaks, kuigi olin sellest kogu aeg teadlik, et nad ei kuule.

Kui te mind kuulda võtate, siis võite kindlad olla, et ma teie heaks nii mõndagi ära teen. Kui te paigutate mind mujale tööle, siis mitte ainult tühipalja aitähi eest; oleksin teile selle eest eluaeg tänulik. Ma ei unustaks seda iialgi. Teeksin kõik minust oleneva, et soovitada seda töökohta mõnele tuttavale — ja tuttavaid on mul rohkem, kui te arvate—, pealegi tuleks teil katlamajas vahetused ümber korraldada ainult paariks päevaks, kõige rohkem nädalaks.

Aja jooksul hakkas mul jutt paremini laabuma, kuid see ei rahuldanud mind ikka veel; olin tüdinenud alati rääkimast ilma vastust saamata, ma ei kõnelnud ju nüüd mitte ainult ajaviiteks, vaid ka lootuses saada teist töökohta.

Ei tahaks uskuda, et te oma vaimse piiratuse tõttu pole

võimelised minu kannatusi mõistma. Püüdke end asetada minu olukorda. Ma tean, et te ei suuda endale ette kujutada, mis tähendab olla siin vahetus vahetuse järel, kuude kaupa ühtki hingelist nägemata, aga kui te kinnitate, et te seda suudate, siis tõestage seda ka tegudega ja tulge minu asemele. Saage minust aru. Ma ei ole ju niisugune nagu nemad. Ma olen poissmees. Teie ei pea nii palju magama kui mina, te kohtate tööst vabal ajal teisi inimesi ja võite rääkida nii palju, kui süda kutsub. Minuga on lugu teisiti. Kuulete seda isegi. Olen sunnitud koha üles ütlema, kui see nii edasi kestab. Ma võin mujalgi tööd teha. Aga võib-olla te lihtsalt ei taha midagi kuulda? Võib-olla te hoidute tööriistade lattu tulemast, kui ma teiega rääkima hakkan? Küllap see nii on, kuigi mul on raske teist seda uskuda. Kaks kuud olen ma vahetpidamata korranud, et tahaksin teist töökohta saada, ja ikkagi ei viida mind üle. Te lihtsalt ei soovi mind kuulda. Aga ega ma seda nii ei jäta, hakkan veelgi valjemini rääkima.

Püüdsin häält kõrgendada, kuid sellest ei tulnud midagi välja. Katsetasin uuesti, ja viimaks see õnnestuski, aga mitte kõige paremini.

Teile endile oleks kasuks, kui te mind kuulda võtaksite. Mind peab teise kohta üle viidama. Ja kui seda ei toimu, siis on teadmata, mida ma ette võtan. See olgu meeldetuletuseks, kui ma teile kunagi mõne üllatuse serveerin. Ma olen teid hoiatanud. Ma ei või siin enam päevagi olla. Ma ei näe ega kuule kedagi. Juba ammu ei saa ma lugeda, ma ei suuda enam ristsõnu lahendada ega pasjanssi laduda, ma ei oska enam kuidagi oma vaba aega veeta. Pealegi ei saa ma enam magada. Ma suudan veel ainult mõelda, ja see on ainus asi, mida ma teha ei taha. Kui see nii edasi kestab, peate valmistuma kõige halvemaks. Ma ei saa sinna midagi parata, ma lihtsalt pean midagi tegema, sest te ei taha mind üle viia. Aga ärge tulge siis ütlema, et te pole midagi kuulnud. Te peate kõike kuulma, mul tuleb veelgi häält kõrgendada. Räägin valjusti ja selgelt, et te ei tuleks ilmaaegu ütlema, et te pole sõnadest aru saanud.

Rääkisin selgemini, kuid siiski mitte nii valjusti, et see oleks mõjunud.

Kui te püüate end sellega vabandada, et ma pole seda kunagi mujal rääkinud kui ainult torusse, siis ütlen mina, et see pole mingi vabandus. Te teate seda isegi. Vahetuse

lõppedes jätkub aega ainult selleks, et tööriided seljast ära võtta ja veoautosse ronida. Te teate, kuidas autokast koliseb, seal ei ole kõnelust peaaegu kuuldagi. Ja kui teie proovite rääkida, siis ei pöördu te iial minu poole ega tee sellest juttu, kus on tehases kõige parem töötada. Mina olen ka ainus, kes Nordurbrauti tänaval maha läheb, nii et mul pole võimalust alustada kõnelust ka siis, kui kolin lõpeb. Ma ei hakka tehasele seda häbi tegema, et räägiksin sellest võõraste kuuldes; pealegi ei oleks sellest mingit kasu.

Torusse rääkimine on ainuke võimalus, mis mulle on jäänud. Ja teil pole midagi lihtsamat, kui kõrv toru juurde panna. Teen omalt poolt kõik, mis minu võimuses, hakkan rääkima veel valjemini, karjun, kui vaja. Jah, ma olen naljast kaugel, võin ka karjuma hakata.

Vaatasin rääkimise ajal alati kella, et oleks teada, millal peab lõpetama. Alustasin varsti pärast valveinseneri lahkumist, aga ei rääkinud iial rohkem kui kakskümmend minutit, kuna ma teadsin kogemuste põhjal, et tema äraolek kestab vähemalt pool tundi. Seda ei juhtunud kunagi, et ma oleksin siis edasi rääkinud, kui kuulsin teda uksest tulevat. Seepärast ma ei mõistagi, kuidas nad üldse sellele jälile said; niipalju kui mina mäletan, pole ma iialgi karjunud, ja on mõeldamatu, et nad oleksid kuulnud mind eest tsehhisaalist. Ma võisin ju mõnikord isegi sellest unistada, et räägin edasi ka siis, kui ta kuuleb, aga see jäigi ainult unistuseks; ma ei julgenud kunagi kõnelda kauem kui kakskümmend minutit. Sellegipärast tegi viha, et mingit vastust ei tulnud ja et mind üle ei viidud.

Ma tean, et te ei ole halvad inimesed, aga saage ometi aru, et ma märkan teie kangekaelsust; te olete endale pähe võtnud mind mitte kuulda, te ei tule kunagi tööriistade hoiuruumi, ja mul on selline tunne, et te teete meelega suure ringi, et uksele mitte liiga lähedale sattuda, et mitte kuulda, mida ma teile pidevalt räägin. Aga nüüd on viimane aeg mõista, et nii see edasi kesta ei või. Ma hakkan karjuma, vaat mis ma teen, ja kui see ka ei aita, siis pean teised abinõud tarvitusele võtma. Olen selleks sunnitud, mul ei ole teist pääseteed. Ma ei suuda siin enam vastu pidada, ma pean lahkuma, ja otsekohe. Aga ärge arvake, et ma soovin teile halba. Ma ei hau selle eest kättemaksu, et te mind kuulata ei taha. Niisugune ma ei ole. Toimin ainult nii, nagu minu arvates on mulle kõige

parem. Ei ole midagi parata, kui see teile ebameeldivusi valmistab. Süüdistage ainult iseennast. Pealegi olete selle ära teeninud. Jah, see on teile paras. Aga mina teen seda ainult enesekaitseks.

Alguses ei tea sa isegi, mida sa teha kavatsed, aga aja jooksul tekivad igasugused plaanid.

Rääkisin vaiksemalt.

Tean, et katelde lõhkemise korral tekib kohutav plahvatus; võib-olla ei jää tehasest jälgegi järele, võib-olla lendab isegi kontorihoone õhku. Aga paljugi, mis võib juhtuda. Olen sada korda palunud, et mind teisele tööle viidaks, teie aga ei tee minust väljagi. Olen kõigest nii tülpinud, et ükskord öösel vajuvad mul silmad lihtsalt väsimusest ja tüdimusest kinni, kõigile pingutustele vaatamata. Rõhk tõuseb korraga üle lubatud normi; kui valveinsener Jónbjörn torust vastust ei saa, arvab ta, et ma olen läinud välja vett viskama; ta loodab, et kõik on korras nagu tavaliselt, ja enne kui ta mõeldagi jõuab, lendab kogu kupatus õhku. Ma ei tahaks öelda, et ma seda asja niiviisi kavatsen, aga paljugi, mis võib juhtuda, kui te ei taha mind ära kuulata.

Nüüd rääkisin veel vaiksemalt.

See on peaaegu möödapääsmatu, et sünnib midagi kohutavat. Nii ma enam edasi elada ei suuda. Võiksin ilusa ilmaga välja jalutama minna, lihtsalt meeleheitest — kui te ainult teaksite, milliseks ma olen muutunud kauasest siinviibimisest —, võiksin aina jalutada, minna, kuhu jalad viivad, ja unustada sellest ette teatada. See katlamaja teeb sind aja jooksul hajameelseks; ma ei mäleta mõnikord päevade viisi mitte midagi. Ja rõhk, see on salakaval värk, ta võib igal ajal tõusta, kui ringi vahtima jääd. Katlad võivad viiskümmend korda lõhki minna, kuni ma väljas ilma naudin. Kõik võib juhtuda, õnnetust aitaks vältida ainult see, kui te loobuksite oma kangekaelsusest, võtaksite mind kuulda ja leiaksite mulle uue töökoha. Kui te aga jätate kõik vanaviisi, siis ei vastuta ma enam millegi eest.

Tasandasin häält veelgi ja lõpuks hakkasin sosistama nagu alguses.

Ütlen otse välja: ma ei uskunud, et te olete säärased. See on peaaegu kuritahtlikkus. Te näete, kuidas ma siin kuude kaupa virelen, ilma et te midagi ette võtaksite. Te ei taha mind isegi ära kuulata, te ei taha midagi teha;

tahate ainult, et ma siin edasi töötaksin, et keegi teist seda tegema ei peaks. Ärge püüdkegi vastu vaielda. Aga mina pole seda sorti mees, nagu te loodate; minu sugulane Jóigi ütles, et minust võib asja saada, kui mul ainult pealehakkamist jätkub. Nüüd on sellel tööl lõpp. Ma ei liiguta enam lillegi. Lennaku tehas õhku, pole minu asi. Kui ta peab õhku lendama, siis lennaku.

Ma ei tahtnud sellega öelda, et teie peate tingimata õnnetuse läbi elu kaotama, seegi võib küll juhtuda, seda enam, et te ei taha mind kuulata. Ma ei ole veel otsustanud, kas ma teile teatan või mitte. See sõltub teist enestest. Teie ei tee iial minu heaks midagi. Ei maksa siis loota, et mina teie heaks midagi teen. Nüüd on sellel tööl lõpp. Ma sulen silmad, ma ei ütle midagi rohkem, ja hommiku eel ajab viimase kahekümne aasta kohutavaim plahvatus kogu linna jalule.

Niiviisi sai seda juttu väikeste muudatustega korratud vahetus vahetuse järel, kuni ma kord märkasin, et nad autos üksteisele tähendusrikkalt muigavad ja vahivad mind nagu imetegu. Kahtlustasin üht kui teist, kuid olin kindel, et nad polnud midagi kuulnud. See oli võimatu. Kui nad aga vihjamisi ja naeruga pooleks mõista andsid, et pole ime, et sa istud autos nagu tukunui, kui sa oled kogu vahetuse ajal jahvatanud, siis hakkasin taipama, kuidas lood õieti on. Jätsin korrapealt rääkimise maha. Muidugi oli mul hirm nahas; kartsin, et nad olid kõike kuulnud ja sellest kontoris lobisenud. Olin ennegi aegajalt halvasti maganud. Loomulikult ei hakanud ma ennast paremini tundma, kui nad vihjasid mingisugusele plahvatusele. Taipasin, et nad teavad nii mõndagi. Püüdsin iga kord teha niisugust nägu, nagu ma neid ei kuuleks. Hoidusin nende poole pilku heitmast. Viimane, mis ma kuulsin, oli see, et niisuguste meestega ei olevat midagi peale hakata, ja siis oli asi selge. Nad on nõuks võtnud sel juhul vait olla, kui ma katlamajas edasi töötan, ja kõik välja lobiseda, kui ma koha üles ütlen. Nad ei naerata enam ega vaata minu poolegi. Ma ei ole juba ligi kaks nädalat kuulnud, et nad sellest räägiksid; selge, nad tahavad, et see nii edasi kestaks, et ma jääksin katlamajja igaveseks ajaks, et neil ei tarvitseks minu eest töötada, kuni nad leiavad uue mehe, keda haneks tõmmata. Mina neid ei huvita. Ega ma neid ei süüdistagi, nad teavad küll, mida katlamajatöö tähendab.

Nad peaksid teadma, et see oli ainult nali, aga ma ei ole selles päris kindel. Võib-olla mõni neist usub, et ma tõepoolest midagi plaanitsesin, isegi tehase õhkulaskmist. Tahaksin neile selgitada, et see oli ainult ajaviiteks, muud midagi. Kange tahtmine on öelda, aga ma tean, et ma ei tee seda iialgi.

Ma ei julge ka kohta üles öelda, pean siia jääma, kuni nad on selle unustanud. Ma ei tohi riskeerida.

Ei tea, kuidas ma sellest üle saan. Pean midagi välja mõtlema. Olen hakanud omaette rääkima, aga see pole kaugeltki sama, mis torusse rääkimine. Tahaksin uuesti kõnelema hakata, alles nüüd tunnen vajadust pidevalt juttu ajada; mul oleks vaja neile öelda, et see oli ainult ajaviiteks, tahaksin korrata, lõputult korrata, et ma sellega midagi ei mõelnud. Aga ma tean, et ma ei tee seda iialgi. Vahin ainult niisama kõõrdi toru poole.

KASSALUUGI EES

Ulatan talle arved; ta võtab need vastu ilma minu poole vaatamata. Ei või olla, et ta mind tunneb. Tema käeliigutused on niisama kindlad kui teistelgi kassiiridel, keda ma viimasel ajal olen näinud, töötades kooperatiivtapamaja võlakogujana *. Kuid mu soov on, et ta mind ära tunneks. Sellegipoolest ei lausu ma sõnagi, sest ühtaegu valdab mind soov jääda tundmatuks.

Märkasin kohe uksest sisse astudes, et ta polnud ükskõik kes, teadsin, et olin teda kunagi varem kohanud, kuid mulle ei meenunud, kes ta on. Ta vaatas minu poole, ainult hetkeks; olin tema silmis tavaline võlakoguja, mitte mõni tuttav. Vaatasin talle esmakordselt otsa, kui järjekord oli jõudnud minuni. Ma taipasin, et olen teda kunagi tundnud, kõik tema näojooned tulid tuttavad ette. Aga alles siis, kui ma nägin armi tema vasakul kõrvalestal, tuli mulle meelde: tema nimi on Sigurjón, vanaema kutsus teda Sigginonniks, mina ja kõik teised aga hüüdsime teda Austurgata Hädavareseks.

Mul on piinlik. Tunnen vastupandamatut soovi ulatada talle käsi ja paluda andestust, aga seda ma muidugi ei tee, sest mida peaks ta mulle andestama, kui ta mind ei tunnegi. Ja ometi pole me võõrad. Minu nimi ei ütleks talle tõenäoliselt midagi, kuid seda ma talle öelda ei suuda, et olin üks Hverfisgata poistest. Ma ei või. Ma pole enam poisike, ma ei ela enam Hverfisgata tänaval ega üldse mitte Fjörduris **. Ma ei hakka kelleltki oma poisikesetempude pärast andestust paluma; sellest on möödas üle kahekümne aasta. Ka polnud mina asja eestvedaja. Mina sellest rääkima ei hakka, aga see ei tähenda, et mul oleks midagi selle vastu, kui ta saaks teada, et kooperatiivtapa-

* Isik, kes nõuab järelmaksuga ostetud kaupade eest elanikkonnalt osamakse sisse. Tõlk.

** Fjördur — Hafnarfjördur, linn Islandil. Tõlk.

maja võlakoguja oli üks neist, kes talle «kuuris» kõrva lõikas. Kui tema tahab seda meelde tuletada ja asjast juttu teha, siis palun. Võiksin teda isegi ükskord enda poole külla kutsuda, et ta näeks, kui palju ma muutunud olen.

Ta sorteerib arveid, vaatab sahtlisse. Loomulikult ei ole tal nii palju raha, et kogu summat välja maksta. Ta on kõhnavõitu, väikeste kätega, aga paistab, et siiski mitte nii nõrguke kui omal ajal. Ma ei saanud kunagi teada, kelle poeg ta oli, kuid olen kindel, et ta nimi on Sigurjón.

Ta kolis kindluse lähedal asuvasse väikesse puumajja. Esimestel päevadel ta õue ei tulnud. Arvasime, et tema, ta isa ja ema on kõik haiged, sest keegi ei vastanud, kui me uksele koputasime, et küsida, kas ta tahab õue mängima tulla. Kui ta viimaks ennast tänaval näitas, polnud ta kunagi üksi ega soovinud meiega tegemist teha.

Hakkasime teda mammapojaks hüüdma, kuid pidime sellest loobuma, sest ilmnes, et ta ema ei olnudki tema ema, vaid hoopis vanaema. Keegi tegi katset kutsuda teda vanamammapojaks, aga see nimi ei hakanud külge. Ajutiselt hüüti teda argpüksiks, sest ta ei mõelnudki meie mõnale vastata.

Saime teada, et ta oli isatu, aga sellel ei olnud meie jaoks mingit tähtsust; meil polnud kellelgi õieti isa — nad olid ilmast ilma purjus või kusagil merel. Kadestasime teda sellepärast, et ta ema oli välismaal. Vanaemadest ei teadnud me muud kui seda, et mõned neist olid surnud ja teised tulid vahetevahel külla, et tuua kirjaümbriku sees pihupeenikest klaaskompvekipuru ja kinkida ilmama suuri riideid, mis olid kellelegi väikseks jäänud.

Tal ei ole sõrmust sõrmes. Võib-olla elab ta veel praegugi vanaema juures. Kujutan ette, kui rõõmutu on niisugune elu: aastad ei paranda säärASeid vanamutte. Võib-olla hoiab ta noormehe palka enda käes ja ei luba teda peale õhtusööki isegi välja minna. See vanamoor juba oskab ebameeldiv olla.

Ta hoidus iga kord vanaema lähedusse, kui me püüdsime teda rääkima panna: teadsime, et ta kartis. Vanaema käskis meid teda rahule jätta ja oma teed minna. Tegime talle vastuseks lõustu ja õrritasime poissi edasi, et ta rääkima hakkaks. Vanaema vihastas ja tegi, nagu püüaks ta meid kinni nabida, kuid me säilitasime paraja vahemaa ja sõimasime neid eemalt. Seepeale ütles vanaema, et ta teatab politseisse, kui me mõtleme niiviisi jätkata: Sigginonni ei soovivatki meiesugustega mängida, jäetagu ta rahule, kui me ei taha suuremaid pahandusi.

Otsustasime, et me ei jäta neid iialgi rahule, ei teda ega vanaema.

Hüüdsime teda Austurgata Hädavareseks, mõnikord lihtsalt Hädavareseks; tegime seda tavaliselt ainult tema enda kuuldes. Teadsime, et Hverfisgata on palju ilusam tänav kui Austurgata, millest viletsamat ei olnud võib-olla kogu linnakeses, ja püüdsime mõnitada nii teda kui tänavat, tarvitades mõlemat nime korraga.

Ta on endiselt jumetu ja kahvapalgne, aga arvatavasti riietub ta nüüd ilma vanaema abita. Kuid kindlasti korrutab vanamutt endiselt oma Sigginonnile, et see end soojalt riidesse paneks ega jääks tänaval auto alla. See oleks tema moodi. Aga mine sa tea. Võib-olla on vanaema surnud. Võib-olla elab ta üksinda, käib riides, nii nagu süda kutsub, ja jalutab nimme kõige tihedama liikluse ajal sõiduteel.

Kui vanaema oli kaasas, ei julgenud me kunagi midagi muud ette võtta kui sõimata. Me kartsime teda, ehkki me oleksime pigem merre hüpanud kui hakanud seda kellelegi tunnistama. Politseisse kaebamist me ei kartnud; teadsime vaid, et ta võib lasta meid kinni võtta, ja võimatu oli ära arvata, mis ta siis meiega võib teha, niisugune pikk, kõhn ja äkilise meelega, nagu ta oli. Seepärast varitsesime väsimatult hetke, millal Sigginonni üksinda õue saadetakse. See oli pikk ootamine. Valvasime teda ümber maja. Isegi siis, kui olime oodanud asjata kaks nädalat, ei jätnud me jonni.

Ta lööb masinal arveid kokku; taipan üha selgemini, kui tobe oleks temalt vabandust paluda. Praegu. Taktitu oleks minul seda temale meelde tuletada; võib-olla meenuks talle iga väiksem kui üksikasi. Ma ei lausu ühtki liigset sõna, jätan ta rahule.

Olime oodanud nii kaua, et kui ta lõpuks õue tuli, ei pidanud me enam vastu ja ründasime teda otse ukse juures. Ta oli hirmust poolsurnud, vajus kätega silmi kinni hoides pikali maha ja hakkas vanaema appi hüüdma. Virutasime talle jalaga paar matsu, mitte väga kõvasti, ja tegime vehkat, kui vanaema aknale tuli. Ta röökis ka siis edasi, kui meie olime juba ammu kadunud: kuulsime ta kisa veel tükk aega, kuni vanaema ta tuppa viis.

Siis käis meil kodus politseinik ja käskis emadel valvata,

et me enam nii ei teeks. Ühed said peapesu, teised peksa, kolmandad seda kui teist; mõned pääsesid sellega, et töö ja toimetustega läks emadel meelest lubatud karistust täide viia, enne kui politseinik teist korda tuli. Ükskõik, kas meid peksti või mitte, me veeretasime kogu süü tema vanaema kaela ja otsustasime isekeskis toimida ka edaspidi samas vaimus.

Vanaemast sai meie vaenlane. Me mustasime teda omavahel üksteise võidu ja mõtlesime kõhklemata välja kõige fantastilisemaid süüdistusi. Just tema ei tahtnud meid rahule jätta. Ta oli ilma põhjuseta politseisse kaevanud. Ta vihkas meid sellepärast, et olime suured ja prisked tema Hädavaresega võrreldes. Mida kõike ta küll meiega teha ei kavatsenud! Meie fantaasialend jätkus väsimatult päevast päeva.

Pidime ootama nii kaua, et viimaks, kui saabus järgmine võimalus, olid meie kättemaksumõtted võtnud hoopis ägedama vormi. Me ei lakanud maja valvamast, välja arvatud siis, kui oli teha midagi tähtsamat. Nägime teda vahetevahel aknast, kuid ta ei väljunud kordagi majast, ei üksinda ega koos vanaemaga. Vanaema käis mõnikord poes; siis peitsime end nurga taha ja irvitasime. Ta vaatas ringi; meid märgates jäi ta seisma ja ähvardas taga ajama hakata, aga ei teinud seda kunagi. Meie panime alati ühteviisi hirmunult liduma, jätkates jooksupealt mõnitamist — peaasjalikult selleks, et näidata üksteisele, kui vähe me teda kardame. Tema on see, kes meile rahu ei anna, kordasime üksteisele nii sageli, et jäime seda lõpuks isegi uskuma. Igaüks võib seista seal, kus ise tahab; see ei ole tema tänav. Ja keegi ei saa meile irvitamist ära keelata, võime pilada teda nagu iga teistki.

Järgmise võimaluse kasutasime paremini ära kui tookord ukse juures, paari mütakat andes. Surusime oma kärsituse maha ja lasksime tal minema lipata, ilma et ta oleks meid märganud. Hoidsime end paremini vaos ja otsustasime, et ei ründa teda enne, kui ta piimapoest tagasi tuleb. Otsisime endale parema asukoha, surusime käed rusikasse ja kujutlesime, et meie kampsunivarrukad on musklipingest rebenemas. Nautisime kohtumist juba ette ja hüppasime rõõmust.

Tal on veel praegugi toosama süütu ilme, mis tegi teda meist nii erinevaks. Kindlasti pole ta iial kellelegi kurja teinud. Võib-olla pole tal kunagi turgatanud pähe mõte, et kassast on võimalik ka raha varastada. Tema pale on endiselt röösk nagu imikul: need, kes teda ei tunne, murravad tõenäoliselt pead selle kõrvaarmi tekkeloo üle; ta ei sarnane sugugi paadunud löömamehega, kes kõhklemata väitsavõitlusse astub, kartmata, et tal kõrvad peast lõigatakse. Ta on üllatavalt vähe muutunud. Kui ma talle klaasi tagant rusikat näitaksin ja teeksin näo, nagu tahaksin ma talle kolki anda, siis mine tea, võib-olla maoldab ta kohe jälle põrandal, käed silme ees, ja kukub vanaema appi hüüdma.

Ma mäletan tänini tema näoilmet sel hetkel, kui me välja tormasime, talle käe suule surusime ja ta enesega kaasa maja taha tirisime. Ta ei osanud midagi halba aimata. Ta arvas oma lihtsameelsuses, et me laseme ta lahti, kui ta meile tõrkumata järgneb. Ta oli õnnelik, rõõmus, et ta võis vanaema asemel piimapoodi minna, ilma et midagi juhtuks. Ta uskus võib-olla, et me olime kõigele vaatamata head. Püha lihtsameelsust kiirgas tema olemisest. Ta ei kuulunud meie maailma, vaid teise, mida me olime näinud ainult piltidel, kui me pühapäeviti Kristlikku Noorsooühingusse vantsisime.

Meid nähes jäi ta seisma nagu soolasammas. Tal ei tulnud mõttessegi putku panna, enne kui kõik võimalused selleks olid kadunud; ta kergitas ainult üht jalga, kuid pani selle samas jälle maha. Ta ei avaldanud vähimatki vastupanu, ei teinud selleks mingit katset. Ta karjus, see oli ainus, mis ta tegi, jõudmata kordagi rohkem öelda kui «van-»; keegi meist surus tal kahe käega suu kinni ja saatis üle jäänud sõnapoole kurku tagasi.

Me talitsesime end ja ei tormanud talle otsekohe kallale, kui me ta tänavalt kõrvale olime vedanud. Surusime ta vastu seina ja silmitsesime teda. Meil oli lõbus vaadata, kui hirmsasti ta kartis. Vibutasime rusikaid ja irvitasime, nähes, et see talle veel rohkem hirmu nahka ajas. Leidsime roika ja sihtisime, jooksuks hoogu võttes, sellega talle otse kõhtu. Olime naerust lõhkemas. Vehkisime torujupiga, nagu olnuks meil kavatsus talle seda otsapidi pähe taguda. Ta pigistas hirmunult silmad kinni ja püüdis end kõverasse tõmmata, kuid me surusime ta paigale ning hoidsime tal silmi lahti, et ta näeks, kuidas me ta piimapudelid puruks loobime ja prantssaiad kinni keerame. Ähvardasime teda tappa, kui ta vanaema meid rahule ei jäta. Neetud vanamoor! Sõimasime teda tükk aega, kuni

2 — 22

olime end sedavõrd üles kütnud, et nägime poisi asemel vanaeite ennast seina ääres. Hoidsime end siiski vaos, lasksime ainult nipsu vastu ta kaela, põski ja kõrvu, näpistasime teda ninast ning kõdistasime kaenla alt. Me tegime seda vennalikult järgemööda, sest kõik ei pääsenud korraga ligi. Andsime alles siis vihale vaba voli, kui ta tegi meeleheitliku katse silmi kinni pigistada. See oli häbematus! Kolkisime ta vaeseomaks, säästmata ta nägu ja muid kehaosi. See, kes hoidis ta suud kinni, tahtis samuti tümitamisest osa võtta ning vabastas hetkeks oma ohvri, ilma et keegi oleks teda asendanud. Sigginonni ei karjunud enam vanaema appi, tema katkematu «a-ii» võis kosta üpris kaugele, koju või politseijaoskonda, võib-olla kaugemalegi; ta sai veel igaühelt tubli matsu, ja me pistsime punuma.

Politseis võeti asja niisama tõsiselt kui tookord Åsmunduri mootorpaadi põlemapanemist, mis oli meie kätetöö; osa meist kuulati üle, kõikide emad kutsuti välja ja ühele kui teisele ähvardati protokolli teha. Kästi meil paremini silma peal hoida, kui ei taheta, et meid maale kasvatusmajja saadetaks.

Nüüd oli meil temast selge pilt. Ta ei kavatse enne jonni jätta, kui politsei meid kinni võtab ja mägedesse küüditab, neetud nõid! Ta ei mõtlegi meid rahule jätta. Õelusehunnik säärane!

Kartsime teda rohkem kui kunagi varem; pilasime teda ainult siis, kui olime kindlad, et ta meid ei näe. Me ei tulnud enam majale nii lähedale kui enne, sest ei võinud kunagi teada, millal ta välja tuleb. Meid nähes jäi ta kortsus kulmul meile otsa jõllitama. Tema pilku oli raske välja kannatada. Sigginonnit nägime vaid õige harva läbi akna.

Kui sõda oli juba tükk aega sündmustevaeselt jätkunud, otsustasime pinevust suurendada sellega, et viskasime tal ühel õhtupoolikul akna sisse, salates seda tegu üksmeelselt, kui politsei asja uurima hakkas. Pärast seda nägime teda kahel korral läbi akna meile rusikat näitamas.

Aga midagi ei juhtunud, ja me tundsime, et meie võitlusvaim hakkab päev-päevalt kahanema. Et viha küdemas hoida, klohmisime pesupuid, tagusime jalaga prahitünne ja pesupalisid ning kinnitasime üksteisele, et niiviisi talitame ka vanamooriga, kui suuremaks saame. «Said!» — parastasime, jagades ihust-hingest tümakaid ja jalahoope.

Aga sellest oli vähe; meie viha lõi lõkkele alles siis, kui ta ühe meist Rahvaleivapoes kinni oli nabinud ja sellega vajaliku annuse õli tulle valanud.

Poiss seisis leti ääres, koogivitriini pool nurgas; korraga haaras keegi tal selja tagant kraest kinni ja raputas teda. Nähes Hädavarese vanaema, kohkus poiss nii ära, et tahtis üle leti pageda. Kuid vanamuti haare oli tugev; poiss põntsatas tagasi ja lendas seejärel küljetsi läbi vitriiniklaasi ja, pea ees, vastu põrandat. See teda ei heidutanud — juba järgmisel hetkel oli ta jalul ja vuhises uksest välja. Ta oli veristanud nii käed kui pea. End üleni verega kokku määrides — ta keeldus kategooriliselt plaastreid vastu võtmast — näitas ta ennast igale vastutulijale. Las näevad kõik, missugune see vanamoor on! Kui ta verevalamist ihkab, siis peab ta seda saama. Otsustasime vastata talle samaga. Nii me endaga ümber käia ei lase. Kui tema võib tõugata meie sõbra läbi vitriini, siis on meilgi lubatud teda auto alla lükata või tema majale tule räästasse panna ja teda koos majaga maha põletada.

Tal on arved kokku võetud. On selgesti näha, et summa tuli oodatust suurem. Ta vaatab vaheldumisi mind, kassat ja arvutusmasina näitu. Tõuseb siis püsti ja kaob parempoolse ukse taha. Aiman, et ta peab laskma direktoril pangatšeki välja kirjutada. Ootan. Ta tuleb otsekohe tagasi; kindlasti on tal keelatud kassat kauemaks kui mõneks viivuks järelevalveta jätta. Ma poleks jõudnud sealt ühtegi krooni varastada, kui ma ka oleksin proovinud. Juba ukselt vahib ta siiapoole, laskmata mind silmist, kuni ta on uuesti istet võtnud. Ta palub mind viisakalt natuke oodata ja kummardub laua kohale. Tal on kiunuv hääl.

Kättemaksuplaane sadas nagu rahet, kuid ükski neist polnud küllalt hea; niisugust karistust, mille vanamoor oli ära teeninud, polnud õieti olemaski. Meie soovunelmad said tiivad, jutt sai hoo sisse. Piinasime teda tundide viisi, läksime üha ägedamaks ja leidsime lõpuks, et ta peaks meile tänulik olema, kui me piirduksime ainult tema tõrvatünni kastmisega või okastraadi sisse mähkimisega.

Kuid siis saabus aeg, millal me pidime ka tegudele mõtlema hakkama. Teadsime, et meil ei jätkuks julgust temaga arveid õiendada. Veensime üksteist, et ta päästab ennast meie käest kavalusega. Me reostasime kogu maja ära ja lõhkusime uue aknaruudu, aga sellest oli vähe,

et korvata kõiki kannatusi, mida meie parim sõber oli pidanud taluma, kui vanamoor teda Rahvaleivapoes tappa tahtis. See oli üksnes meie enesejulgustus, et me siiski millekski võimelised oleme. Meie pole mingid hädavaresed. Aga kuna tema meile kättemaksuks võimalust ei anna, siis ei jää meil muud üle kui Sigginonni kinni nabida ja tal nahk nii tuliseks parkida, et vanamoorgi sellest eluajaks õppust võtaks...

Otsustasime toimida peensusteni läbimõeldult. Olime ärevil, pidime üksteist tagant õhutama, aga olime igal juhul võtnud nõuks asja lõpule viia.

Ta kööritab minu poole; talle hakkab vist midagi meenuma, kuid ta ei tunne mind ära. Tema oli üksi, meie mitmekesi — pole ime, et mina teda paremini mäletan kui tema mind. Pealegi pole minu kõrvalestal armi. Mul ei oleks midagi selle vastu, et ta mind ära tunneks.

Vaatasime vanaemale niikaua järele, kuni ta oli meie silmist kadunud, kuid ootasime siiski veel tükk aega. Hädavarest polnud läbi akna näha, aga me ei tahtnud riskeerida — lähenesime majale suure ringiga sealtpoolt küljest, kust ta meid kõige vähem märgata võis. Jäime ukse juures üksteise selja taha seisma ja saatsime ühe vandenõulase sisse, kes oli ümbruskonnas kõige vähem tuntud, ta lükkas ukse lahti ja hüüdis — küll mitte nii valjusti, et seda tänaval kuulda oleks võidud, —, et maja põleb, maja põleb; seejärel avas ta korteriukse näitamaks, et mitte meie ei püüdnud teda tulekahjujutuga välja meelitada, vaid keegi juhuslikult mööduv võõras poiss oli katusel leeke nähes majaelanikke hoiatama tulnud. Meie plaan õnnestus: nabisime ta ukse juures kinni ja surusime talle käe suule, enne kui ta jõudis iitsatadagi. Sidusime tal kiiresti suud-silmad kinni ja käed selja taha, tõmbasime presentkoti üle pea ning talutasime ta välja nagu vangi indiaanlaste mängus. Tegime sõjakad näodki ette, kuid hoidusime jooksmast. Pealtnägijad arvasid, et see on vaid süütu meelelahutus; igatahes jõudsime takistamatult mahajäetud kalakuivati juurde, mis oli meie poole «kuuriks» ristitud. Võtsime tal koti peast ja sideme silmilt ning virutasime ta pikali. Korraga hakkas keegi itsitama. Siis tikkus teistelgi naer peale ja lõpuks naersid kõik, naersid valjusti, kõhtu kinni hoides: Hädavaresel olid püksid märjad, ta oli hirmu pärast püksi pissinud, niipaljukest tal julgust oligi! Ja meie polnud veel midagi üritanudki. Mõte,

et ta võib meie nuga nähes püksid hoopis täis teha, ajas meile veel rohkem naeru peale.

Ta püüab meelde tuletada, näen seda tema näost, ta arutab endamisi, kus ta võis mind näinud olla, aga see ei tule tal kuidagi meelde. Võib-olla ei meenu see talle iialgi. Ja nime ta mult küsima ei hakka — ta pole seda sorti mees. Kuid ükskord ütlen ma talle ise, et ma olen Fjörduri poiss ja mäletan, et tema elas Austurgatal. Sellega pole kiiret, mul tuleb ju siin sageli käia; kohta ta üles ei ütle, vallandamist pole karta, ja minagi olen otsustanud kooperatiivtapamajja pidama jääda. Oleks siiski huvitav teada, kui hea mälu tal on.

Kui naer lakkas, olime võimetud temaga midagi peale hakkama. Meie märgade pükstega nuuksuv vaenlane oli selleks liiga hale ja ohutu. Vaatasime kimbatuses üksteisele otsa. Oleksime tal ehk lihtsalt minna lasknud, kui keegi oleks sellise ettepaneku teinud. Kuid ükski meist ei julgenud lasta teiste ees välja paista, et tal on midagi ühise sõjaplaani vastu. Me tahtsime ju vanamoorile näidata, et me oleme täitsamehed, ja mitte könnid. Alguseks ütles keegi, et Hädavares on kangesti oma vanaema moodi (tegelikult polnud neil vähimatki sarnasust) ja suureks saades on ta niisama pikk, kõhn ja inetu kui vanaeit ise ja niisama tige, küllap ta lõbustab siis ennast poisikeste tõukamisega läbi klaasvitriini. Seejärel leidis üks meist, et tema ninagi sarnaneb vanamoori omaga, samuti lõug, silmad, otsmik ja kõrvad — nüüd olime sattunud õigele soonele, kuigi pidime end veel tublisti üles kütma, et asjaga algust teha. See ei võtnud kaua aega, sest see ei tohtinud kaua aega võtta — kartsime, et liigse viivitamise korral jääb asi pooleli. Me olime...

Ära tundis! Ta vahib mulle otsa. Püüab ennast veenda, et see pole mina. Aga eksida on võimatu, ma ei ole kuigi palju muutunud, ta on sunnitud seda tõeks võtma. Ta pöörab pilgu kõrvale, teadmata, mida teha. Mul turgatab pähe mõte tõusta püsti ja öelda midagi — et mul pole aega oodata, et virgats tuleb õhtupoolikul või homme hommikul —, kuid ma vaikin, sest see teeks asja veel hullemaks. Ta taipaks, et ma näen teda läbi. Ei jää muud üle kui oodata ja loota, et kõik laheneb iseenesest. Ta tõuseb püsti; võib-olla on tal nii paha olla, et ta ei suuda enam minu lähedust välja kannatada. Aga ei, ta läheb ainult direktori

juurde; sealt peab ta kohe tagasi tulema. Püüan teha kõik minust oleneva varjamaks, et ma tunnen teda.

Üks meist oli viibinud mitu nädalat maal ja näinud, kuidas talus märgistati tallesid. Ta kirjeldas seda nii põnevalt, et me ihkasime palavalt märgistamist näha. Kuid alanud sügis oli lootuse seda näha üpris ähmaseks muutnud, sest kevad oli kaugel. Seepärast jäimegi peatuma selle kättemaksuplaani juurde; pealegi selgitas meie sõber, et läbi poevitriini tõukamisega võrreldes ei olevat talledel pooltki nii valus. See oli mõeldud rohkem meie lõbustamiseks kui Hädavaresele ja vanamoorile karistuseks. Kuna märgistamine pidi olema valutu ja verd õige vähe, rääkimata sellest, et see võis tore olla, siis oli meil kavatsus temaga veel üht-teist ette võtta. Meil olid kaasas käärid ja kaks potti punast värvi.

Ta tuleb uuesti nähtavale. Vaatab minu poole, kuid pöörab pilgu kohe kõrvale, nähes, et ma teda jälgin. Ta tahab midagi öelda, ta köhatab, varjates käega suud; ta tahab võib-olla küsida, kas see olen tõepoolest mina, aga ütleb ainult, et tšekk saab kohe valmis, kantseleipreili peab selle ainult veel kontosse sisse kandma. Rohkem ei ütle ta midagi. Ta istub pabereid lapates oma toolil ja vahib ukse poole, just nagu lootes, et keegi tuleb. Ta paneb käe silme ette ja piilub mind läbi sõrmede, arvates, et ma seda ei näe. Tal pole tegevust. Võiksin püsti tõusta ja midagi öelda, tõepoolest, võiksin ennast tutvustadagi, aga seda ma ei tee, sest tean, et tal oleks piinlik ja ta ei oskaks sellele midagi vastata. Mulle ei paku vähimatki lõbu teistele ebameeldivusi valmistada, eriti niisugustele nagu tema.

Kui olime üksteisele küllalt sisendanud, et ta on vanaeidega paras paar, oli õige aeg nuga tupest välja tõmmata ja tera valguse käes helkida lasta. Ta vajus näost ära ja sulges silmad. Hoidsime teda paigal ja ratkusime ta silmad lahti näitamaks, et me oleme tavaliste kööginugadega mängimise ajast juba välja kasvanud. Me surusime teda nii tugevasti vastu maad, et ta ei saanud liigutadagi. See, kes oli maal käinud, hakkas nuga mereröövli kombel hammaste vahel hoides ja silmi pööritades Sigginonni kõrva mudima, matkides tallesid märgistavat talumeest. Vaatemängust kaasakistuna õhutasime teda pihta hakkama. Keerutades nuga kõrvanibu ümber, surus ta tera lihasse, veristades kõrvalesta. Ohvritall võpatas. Vaatasime vaheldumisi üksteist ja Sigginonni kõrva — me polnud kunagi näinud nii palju verd. Keegi pistis jooksu, karjudes, et Hädavares on tapetud. Lasksime ta lahti. Tõusime püsti ja vahtisime teda. Ta lamas liikumatult, silmad poolkinni; mööda ta põski ja kaela nõrgus verenire, mis voolas arvatavasti üle kukla selgapidi alla. Nägime juba vaimusilma ees vangikongi ja veeklaasi, ja mitte tükkigi leiba. Vahetasime areldi pilke, piilusime ringi ja andsime jalgadele valu — jooksime nii, nagu me ialgi elus polnud jooksnud. Varjasime end hröinis* ja ei julgenud enne linna minna kui õhtul pimedas, lootes, et öö on käes ja kõik on juba magama heitnud. Värisesime külmast ja hirmust.

Nüüd vaatab ta uuesti minu poole. Mina teda enam ei vahi, arvaku minust, mis tahab. Ta mudib kõrva. Ta ei saa võib-olla minu poole vaadata, ilma et see arm talle meelde ei tuleks. Võib-olla ei saa ta muidu armist mõeldagi kui seoses minuga. Ta mäletab võib-olla ainult mind, kuigi mina polnud kaugeltki eestvedaja.

Kontorineiu kutsub teda.

Mõne päeva pärast kolisid nad Reikjavikki. Lahkudes teatas vanamutt juhtunust politseisse. Kolm poissi saadeti maale kasvatusmajja; tagasi tulles olid nad kaunikesti muutunud. Teda ei meenutanud me kunagi, kolme-nelja aasta pärast olime ta täiesti unustanud.

Ta tuleb arvetega. Tõusen püsti ja astun kassaluugi juurde. Ta ütleb kogeldes, et kaks kontot puuduvad, kas nendega ei võiks oodata. Muidugi võib, vastan mina. Ta võtab uuesti arved kokku. Seekord mitte nii nobedalt kui enne. Näen, et ta kõrv on kõigele vaatamata üllatavalt hästi paranenud. Väga võimalik, et ma ütlen talle kunagi, kes ma olen ja mismoodi ma teda tunnen, aga kõrvast ei räägi ma sõnagi. Sellest pole mingit kasu. Tahaksin talle vaid selgeks teha, et ma ei kavatsegi varjata oma kuuluvust Hverfisgata poiste hulka. Ta peab nägema, et ma ei häbene midagi. Aga sellegipoolest võiksime tuttavad olla. Mul pole midagi pistmist sellega, missugune ma olin rohkem kui kahekümne aasta eest, ja temastki on saanud hoopis teine inimene. Võib-olla õnnestub meil üksko rd möödunust juttu teha nii, nagu toimunuks see kellegi teisega, meenutada seda nii-öelda kolmandas isikus. Jah.

* Hröin — laavaväli, kivide ja laavakuhjatistega kaetud tühermaa. Tõlk.

Hoolikalt täidab ta tšekiblanketti. Olen kindel, et teist niisugust kassiiri annab otsida. Soovin talle kõike head; loodan, et ta vanaema on surnud. Poleks paha, kui saaksin midagi tema heaks teha. Võib-olla kutsun ta kunagi enda poole külla.

«Palun,» ütleb ta tšekki ulatades, aga minu poole vaatamata. «Palju tänu,» vastan ma naeratades. Ootan temalt vabandamist, et see asi nii kaua aega võttis, aga ta ei suuda, näen seda tema näost. «Ma tulen siis järgmisel nädalal,» ütlen mina. «Loodan, et arved pole kaduma läinud.» Ta ei vasta. Ei tõsta laualt pilkugi. Võib-olla ei ärata minu tagasitulek temas mingit vaimustust. Kuid ma pean tagasi tulema, ma ei saa ainult tema pärast tulemata jätta. «Olgu,» ütlen ma nii sõbralikult kui saan. «Nägemiseni!» Ta ei vasta mulle enne, kui ma hakkan ust avama: «Nägemiseni!» Vaevalt kuuldavalt. Sulen ettevaatlikult ukse enda järel ja tean, et üksi jäädes on tal parem.

TAGAAJAMINE

Óli P.! Arvasin, et sinul on rohkem kannatust kui mõnel teisel.

Pööra ots ümber, palun, ma ei jaksa enam, ma pole kunagi olnud jooksumees.

— — — — —

Usun, et sa kõigele vaatamata tuled ja kuulad mind ära, ma pidin just pihta hakkama. Ma ei saa uskuda, et sul oli ilmtingimata vaja minema hakata — ja minu eest põgeneda.

— — — — —

Pean ütlema, et ma soovisin tüdrukule tegelikult ainult head; ma tundsin talle kaasa, jälgisin pidevalt iga tema sammu. Ja kui see oleks mul korda läinud, oleks ta isegi ükskord mind hindama hakanud, ta oleks mind tänuga meenutanud ja poleks iialgi mind unustanud — meest, kelle abiga ta temperamendi sai. Ma tegin seda vajaduse sunnil. Otsustasin, et pean talle elu sisse saama, — ja et sellest midagi välja tuleks, olin ma sunnitud käiku laskma ükskõik millised vahendid, ma ei võinud ühtegi võimalust proovimata jätta; ma tean, et sina, edasipüüdja vaim, mõistad seda, sa mõistad kõike, ja veel enamgi, sa aitad mind ja räägid nendega, sa teed seda, eks ole?

— — — — —

Keegi ei saa minust paremini aru kui mina ise; ma tunnen iseennast läbi ja läbi ja ei varja sinu eest midagi.

— — — — —

Sa mäletad Klarat, kes muud ei tee kui vaikib. Samuti tunned sa mind, Óli P., sina, kes sa praegu seal jooksed nagu mõni argpüks; sa tunned mind ammust ajast. Ma olen alati olnud rahulik ja arukas. Ma oleksin võinud teistele eeskujuks olla, kui ma poleks nii tundlik; mul tarvitses ainult üks kord inimesele otsa vaadata, et näha, kas

tal on temperamenti või mitte. Ja kohe oli mul igaühest selge pilt. Ma olin erakordselt tundlik, ma olin liiga tundlik. Viinauimas olin ma ohjeldamatu.

Mäletad, kuidas ma ütlesin Siggi Pállile: «Sa oled kehkenpüks, Siggi Páll!» — ma võtsin tal kõrist kinni, surusin ta vastu seina ja kordasin: «Sa oled kehkenpüks, Siggi Páll!» — siis uuesti, ja veel kord ja kolmandatki korda. Lõpuks karjusin talle näkku, et ta on kehkenpüks, tolvan ja loru, aga tema ainult naeratas hädiselt, nagu teeksin ma lihtsalt nalja, ja ma pidin talle kinnitama, et see on sula tõsi, ta o n igavene kehkenpüks ja muud mitte midagi. Ja võib-olla sa mäletad, mida ta säärase sõimuvalingu peale vastas? Ta ei vastanud midagi! Ta ainult vaatas mulle paluvalt otsa, see oli kogu tema vastus. See ei andnud talle mitte üks raas temperamenti juurde, et ma teda kehkenpüksiks ja tolvaniks nimetasin, ja veel mitu korda järjest; ma oleksin võinud teda sõimata vahetpidamata, päevade viisi, ja teotada ükskõik mismoodi. Siggi Pállil ei olnudki temperamenti.

Põhjatut tuimust — seda pole ma iialgi taluda suutnud, Óli P.

Aga vastanuks Siggi Páll mulle samal toonil, oleksin mina esimesena valmis olnud tunnistama, et Siggi Páll on täitsamees ja teistest ehk etemgi. Tahtsin alati vastust, ja sealjuures mehist vastust.

Ma räägin sulle kõik ära, nii nagu asi on, sa näed, et ma ei ilusta midagi; tean, et sa ei talu silmakirjalikkust, sa nõuad piiritut ausust: ma palun sinu abi, Óli P., aga seda mitte niivõrd minu enda pärast, sa pead aitama Klarat.

— — — — —

See omadus ei ole mulle kunagi mingeid ebameeldivusi valmistanud; ma olin enda vastu range, nagu ma alati olen olnud; ma otsustasin selle endas lämmatada, mitte lasta ennast selle pärast heast töökohast ilma jätta. Ja mõtle ise, kui võid: neliteist aastat ei juhtunud midagi, mitte kõige vähematki. Asi läks kogu aeg paremuse poole, ma valitsesin ennast iga aastaga üha rohkem. See pidi olema tõesti erakordne juhus, see pidi olema nii erakordne juhus, et ta ei kordu enam iialgi, selles ei maksa kahelda; seda põhjustasid unetus, väsimus ja tüdruk, tüdruk peale kõige muu. Ma unustasin ennast hetkeks, aga

see on vale, Óli P., et ma ta vaeseomaks peksin; ma andsin talle vastu kõrvu, sedagi tasakesi ja ainult ühe korra.

See on fakt, Óli P.!

— — — — —

Ma olen ihu ja hinge poolest õpetaja, ja veel enamgi, ma ei ela seda aastat üle, kui ma sügisel jälle kooli ei saa. Mõtle selle peale, va argpüks, ma ei ela seda aastat üle. Ja ära unusta Klarat.

— — — — —

On suuremaidki lorusid kui Siggi Páll, on niisuguseid, kes ei tee paluvat nägugi, kui keegi neid piinama hakkab, nad ei reageeri sellele üldse — nagu surnud! Ma võin öelda kas või kogu klassi kuuldes, et säärased on tuimemad kui õrrel istuvad kanad, nad teevad lihtsalt näo, nagu poleks nad midagi kuulnud, vahivad juhmi näoga lakke ja ei taha isegi põgeneda; nad ei taha midagi ega vihasta millegi üle — nagu surnud!

Klara on ilus tüdruk, tähelepanuväärselt andekas, tal on kõike — peale temperamendi. Mina olen oma tundlikkuse tõttu rohkem lorudega kokku puutunud kui teised, ma tunnen neid arvutul hulgal, aga teist temataolist pole ma kohanud. Kolm talve oli ta ükskõiksuse kehastus. Ma tegin küll üht-teist. Süüdistasin teda õppetükkide õppimatajätmises, ladusin talle kahtesid, aga näis, et ta ei saanud millestki aru. Ta ainult muigas! Nimetasin teda eputiseks ja naeruvääristasin teda ehteasjakeste pärast, mida ta kandis. Ahvisin teda järele: manasin näole koolnuilme, muigasin, kohendasin juukseid ja naerutasin kogu klassi. Raksasin rusikaga vastu lauda, kui ma tema totraid maneere enam taluda ei suutnud; juhtus sedagi, et vibutasin rusikat tema nina all. Kihutasin ta klassist välja. Lasksin teda tervelt tund aega nurgas seista ja laes ühte punkti vahtida. Ta kohendas juukseid, muud ei midagi! Häbistasin teda igat moodi, nagu sa näed, aga tema ei võtnud midagi ette, ei kaitsnud end, ei kaevanud direktorile, ei reageerinud sellele mingil viisil, isegi siis mitte, kui ma talle vastu kõrvu andsin.

Näed, milline ta on.

Ma küsin sinult, Óli P.: oled sa kunagi teist temasugust kohanud? Ma tean, sa vastad: ei ja veel kord ei, ta on ainulaadne erand. Sina ei süüdista mind, sa tead ju isegi, kui raske on säärastega. Sa asetad end minu olukorda ja mõistad, et ka sina oleksid võinud sellega hakkama saada,

kui minu hingelist seisukorda arvesse võtta. Ma tunnen sind: sa oled täitsamees, elava locmuga ja rahutu hingega, sa oleksid sellega hakkama saanud veel enne kui mina. Mind sa ei peta, Óli P.: sa oled minu moodi.

— — — — —

Sa mäletad Klarat, sa ei ole Klarat unustanud — ja seda mitte minu, vaid tema enese pärast. Ma ei mõtlegi sulle midagi meelde tuletama hakata, Óli P., aga mulle tundub, et mind aidates osutaksid sa ka tüdrukule teene, kui sa mulle mõne sobiva töökoha valmis vaataksid ja nendega räägiksid — sina kui volinik tunned ju neid kõiki, volinik Ólafur Pétursson. Sest Klarat puudutas see palju rängemini kui mind, ta ei julge inimestele otsagi vaadata: kuulsin, et ta ei taha minuga rääkidagi, enne kui ma olen selle pleki endalt maha pesnud. Ta kahtlustab mind kõige hirmsamates asjades. Ja kes teab, mis temaga võib juhtuda, kui sina midagi ette ei võta.

— — — — —

Tüdruk

Sa pead aru saama, mind vaevas soov teda ümber kasvatada, teda talutavamaks teha, teda tardumusest vabastada. Aga ma teadsin kogu aeg, et on teatavad piirid, millest ei tohi üle astuda; ma teadsin, et ma ei tohi kunagi kätele voli anda. Aga see ei tähenda, Óli P., et mul pole selleks põhjust olnud, mõnikord tundus see lausa hädavajalik olevat, kuigi ma ei teinud seda, ja see näitab, kui hästi ma suudan ennast talitseda. See ainus kord, kui see juhtus, olin ma väsimusest ümber kukkumas.

— — — — —

Klara

Ei ole sugugi kerge leida temaga ühist keelt, kui ta on päev otsa vait nagu sukk ja vahib sind niisuguse pöögaga, nagu oleksid sa midagi kurja teinud. Sa mäletad ju Klara silmi; igaüks juba naljalt tema pilku ei talu, kui ta on säärases tujus. Ta ei taha sellest juttugi teha, aina vaikib ja laseb mind süümepiinu kannatada. Ja telefonis ütles ta oma õele, et ma olevat ennast lõplikult kompromiteerinud ja sule sappa saanud. Ta võtab asja liiga tõsiselt, nagu sa näed, see tühine vahejuhtum pole seda väärt, et mind vallandada. Ta võib veel teab millega hakkama saada, sa ju tead, milline tuisupea ta mõnikord on. Mina ta peale küll kindel olla ei saa. Peame asja üheskoos käsile võtma —

jah, meie kahekesi; peame katsuma teha kõik, mis meie võimuses, et teda aidata. Ilmtingimata.

Sa tead, kui halb enesetunne mul oli.

Ja ma mäletan täpselt, kuidas see juhtus: ma seisin tema pingi juures ja jaotasin õpikuid. Korraga tuli mulle meelde, mida ma linna tulles teel nägin; jätsin raamatute jaotamise pooleli, ise seda märkamata; olin täiesti oma muljete lummuses, Óli P., ja ei toibunud enne, kui raamatud mu käest põrandale kukkusid. Ma ei kaotanud pead, olin seesmiselt rahulik nagu alati, ma ei teinud katsetki neid enam kinni püüda — maha vaadates tegin näo, nagu oleks see kõige enesestmõistetavam asi, et ma raamatuvirna põrandale pillasin. Nägin, et tindipott oli ka ümber läinud, aga ma märkasin veel muudki — nägin, et t e m a ei teinud sellest väljagi, istus ainult muiates oma kohal ja silus juukseid, olgugi et ta riided, raamatud ja koolipink olid tinti täis. Ma vahtisin talle otsa, suutmata uskuda, et ta võib olla nii juhm; ma ootasin ja lootsin, et ta katsub vähemalt raamatuid päästa; oodates ütlesin ma sisimas endale, et ta peab seda tegema, ta ei saa ometi olla nii surmükskõikne, see on võimatu. Aga juuste silumine oli tema ainus reageering, ja ma tundsin, kuidas minu imestus muutus põlguseks; ma ei tohtinud tüdrukule midagi teha, kuigi mul oli kange tahtmine tal kratist kinni võtta ja teda natuke raputada. Saad aru. Mul tuli tahtmine teda põskedest pigistada ja vaadata, kas ta siis ka veel muigab, aga ma jätsin selle tegemata, ootasin väheke aega, lugesin kümneni ja siis, siis olin ma oma teada teinud kõik, mis minu võimuses, ja veel enamgi; ma haarasin tal juustest kinni ja tõmbasin ta püsti — muidugi aegamööda, ta peaaegu ei tundnudki seda, ma ei tahtnud talle haiget teha, tahtsin ainult teda püsti tirida, et ta seelikut veel rohkem tindiga kokku ei määriks —, aga kui ma talle otsa vaadates neid kalasilmi ja ammuli suud nägin, siis ei saanud ma midagi muud teha kui teda raputada. See ei elustanud teda põrmugi; andsin talle kaks sirakat vastu põski, kaks korda kummalegi poole ja üldse mitte kõvasti, ning lükkasin ta tagasi istuma. Vahtisin talle otsa, lootes, et see talle mingit mõju avaldab. Ja ma suutsin ennast väga hästi vaos hoida, Óli P., hoolimata pettumusest, rahuldusin üksnes sellega, et vahtisin talle otsa ja ei võtnud midagi ette, kuigi ta seelik sai tindiseks ja veri nirises tal lõuga mööda alla. Ma oleksin võinud

talle uuesti kallale karata, aga ma ei teinud seda, ma oleksin võinud ta vaeseomaks peksta lootuses talle elu sisse saada, aga ma ei teinud seda. Võta seda arvesse. Mõni teine poleks võib-olla selle kõrvalopsuga piirdunud, mõni teine oleks teda edasi nüpeldanud. Aga mina mitte, võta seda arvesse.

Ongi kogu lugu, Óli P.

— — — — —

Mõtle Klara peale. Sa tundsid teda enne kui mina. Temaga võib veel mõni õnnetus juhtuda — Klara on ju nii nõrguke.

— — — — —

Ma lahkusin koolist oma väärikust kaotamata. See ei puudutanud mind sugugi nii rängalt, kui sa arvad. Minust peetakse endiselt lugu, praegu võib-olla rohkemgi kui enne. Kui ma viimast korda koolitrepist alla läksin, kõikide silmad minule pööratud, kostis kõikjalt sosinat: «Kui noobel ta on, kui šarmantne, kui elegantne, me ei saa iialgi paremat õpetajat!» — Ma kõlban igasse kooli, ma olen tegelikult nõutav õpetaja, kui see oleks olemata jäänud, tead isegi, millest ma räägin, sina mõistad mind paremini kui keegi teine.

Luban sulle, et olen edaspidi ettevaatlikum, magan korralikult, puhkan ennast välja ja ei jää enam linna tulles teed vahtima.

— — — — —

Ma teen oma tööd hästi, olen kõigiti aktiivne ja hea kolleeg. Küsi ükskõik milliselt minu tuttavalt, ja sa saad kõigilt sama vastuse; kui sa minu nõuannet kuulda võtaksid, Ólafur Pétursson, siis soovitaksin sul rääkida koolide inspektori Ísleifuriga, mis Haridusministeeriumi volinik sa muidu oled. Aga ma tean, kuidas asjalood on, ma olen kuulnud, mida minust mõnel pool räägitakse: nemad peavad kõige tähtsamaks laste juttu, kes teevad sääsest elevandi ja räägivad, et see oli peksmine. Ega sina neid ometi ei usu, Óli P., sa tead, missugune ma olen, sa tunned nii mind kui Klarat ja oled minu poolt; oota . . . pea'nd kinni, ma ju tean, et sa põgened, aga siiski, ma ei palu sinult ju paljut; kuigi ma olen ikka veel lugupeetud mees — ma pean kooli tagasi saama, ma ei suuda ilma koolita elada. Pealegi see Klara. Kõige paremini sobiks mulle pedagoogikakool, Óli P., aga kui muud üle ei jää, siis oleksin ka reaalkooliga rahul. Õpetajaamet on minu

kutsumus, ja sa tead, et seda ei juhtu minuga enam iialgi. Oota.

— — — — —

Oota, kurat, mis sa jooksed. Te kardate mind kõik ja panete ajama, niipea kui ma tahan rääkima hakata.

— — — — —

Mul on teisigi tuttavaid, ma räägin sellest kõigile ja ei jäta enne järele, kui olen selle pleki endalt maha pesnud. Ma hakkan sellest alalõpmata rääkima — las näevad kõik, et ma pole üldse niisugune, nagu lapsed ütlevad, mitte sinnapoolegi, ei ole ega saagi olema.

PLAAN

Ühing on meie jaoks. Ta kaitseb meie huve ja tal on tehastega vahetu kontakt. Ühingu juhatus on kaheteistkümneheline ja ta valitakse üldkoosolekul. Juhatuse liikmeks ei tohi olla kauem kui kolm aastat järgemööda. Esimees võtab osa ühingu ülemaalistest kokkutulekutest. Tegevusväli on avar ja eeldab liikmete suurt aktiivsust. Koosolekud toimuvad kaks korda kuus ning jagunevad õppekogunemisteks ja mõttevahetusteks, kus arutatakse ühingu tegevust ja organisatsioonilisi küsimusi. Õppekogunemisi nimetatakse juhatuse poolt väljapandud kuulutustel mõnikord ka reklaamiõhtuteks, ent kõige suuremat rõhku pannakse töö mitmekesisusele. Me võtame agaralt osa avalikest vaidlustest tänavaliikluse probleemide üle ja avaldame ajalehtedes oma arvamust mitmesuguste küsimuste kohta. Meie ühing on Autoomanike Liidus kõige mõjukam ja selle esimeeski on neli viimast aastat valitud meie meeste hulgast; möödunud aastal oli ka aseesimees meie ühingukaaslane. Kõik ühinglased ostavad liikmemärgi ja kannavad seda pintsakul; liikmekaarti meilt uksel ei nõuta, ehkki see on meil kõigil kaasas (juhatuse korraldusel kanname liikmekaarti kogu aeg juhiloa kaante vahel). Liikmemaksu me ei maksa; ühingu kulud on väikesed, tulud samuti; need tulevad teatavast protsendist, mis arvestatakse maha tehaste poolt ühinglastele makstavast autode garantiiremondi ja kindlustuse summadest — selle eest, et raha sissenõudmine toimub juhatuse vahendusel. Mingeid kohustusi meil ei ole, kuid ühinglastele peetakse soovitavaks: 1) populariseerida ühingut ja selle tegevust; 2) reklaamida meie autofirmat ja juhtida inimeste tähelepanu teiste automarkide silmanähtavatele puudustele; 3) teha kõik, mis meie võimuses, et meie sugulased ja sõbrad ühingusse astuksid. Liikmeks astuja peab rahuldama ainult kahte tingimust: olema

vähemalt seitseteist aastat vana ja ühe või enama «Fordi» omanik.

Ma olen asjalik, toetun faktidele ja hoidun hirmuga kihutustööd tegemast. Minu vend Brynjólfur ei sallinud omal ajal mingisugust agitatsiooni, kui ma tundsin teda veel nagu oma taskut. Ma ei hakka talle nina alla hõõruma, et «Chevrolet» on vilets mark ja ei kannata mingit võrdlust «Fordiga», kuid ma ei jäta talle ka mainimata, et meil on oma ühing, aga «Chevrolet'» omanikel mitte, — just see on fakt. Mõnikord olen hellitanud mõtet katsuda talle selgeks teha, et «Ford» on ilusam kui «Chevrolet», aga sellest ei tule tõenäoliselt midagi välja — välimus teda ei huvita, ta peab kõige tähtsamaks hoolduskulusid. Olen talle näidanud statistilisi andmeid, millest selgub, et «Ford» on hoolduskulude odavuse poolest automarkide üldarvestuses teisel kohal, viis kohta kõrgemal kui «Chevrolet», kuid seegi ei kõiguta teda, ehkki ta teab, et andmed on õiged. Olen teda kaks korda meelitanud minu masinat proovima, ja ta on pidanud tunnistama, et auto on suurepärane. Aga Brynjólfur on kangekaelne, kulub veel hulk aega, enne kui mul õnnestub talle auku pähe rääkida, kui seda üldse kunagi juhtub. Kui see peaks mul siiski õnnestuma, annaks temast paremat ühingupooldajat otsida. Kardan, et ta võib minu kavatsusi läbi näha, taibata, et ma püüan teda ümber veenda; ma tean, ta tahab jätta muljet, et ta muudab oma põhimõtteid ainult omal vabal tahtel. Katsun temaga olla võimalikult ettevaatlik, sest ma tean, mida asi väärt on.

Siiani on minu püüded veenda Brynjólfuri automarki vahetama ja meie ühingusse astuma olnud juhuslikku laadi, aga nüüd on mul valmis neljaosaline plaan, mis peab teoks saama järgmisel koosolekul. Ma loodan asja lõpule viia ühe aasta jooksul; see on pikk aeg, arvestades isegi seda, et me kohtume praegu märksa harvemini kui omal ajal. Minu arvates on ebatõenäoline, et plaani luhtumise korral kogu süü ainult minu kaela veeretatakse, kuid ega kordaminekugi puhul kogu au minule ei kuulu, sest asi sõltub suuresti juhatuse poolehoiust ja toetusest. Plaani alajaotused on, mõistagi, mahu poolest erinevad, aga ma eelistan siiski esitada nad kronoloogilises järjekorras:

A) Vaatamata sellele, et need andmed autode hoolduskulude kohta, mida ma talle näitasin, on kogutud Rahvus-

vahelise Tarbijate Liidu poolt, on mul tunne, et ta ei pea neid kuigi täpseks. Ta paneb alati suurt rõhku pisiasjadele ja täpsusele, kuid nende andmete puhul ei ole peaaegu mingeid viiteid selle kohta, mis meetoditega nad on saadud ja mida nende koostamisel on aluseks võetud. Ta tahab teada, missugused osad kuluvad erinevatel markidel kõige kiiremini, kuidas nad kuluvad ja mispärast, millised osad on kõige vastupidavamad ja missugused kulunäidud on ühised kõigile automarkidele. Ma tunnen asja kahtlemata mitmes suhtes paremini, kui ta seda arvab, aga ma tean, et sellest poleks mingit kasu, kui ma talle näiteks ütleksin, et üheks aastaks autot ostes ei mängi hoolduskulud mingit rolli ja et kõigepealt tuleb arvesse võtta kasuefekti. Ta tahab, et andmed oleksid täpsed ja teaduslikud ning pärit usaldusväärsetest allikatest. Seepärast kavatsen ma järgmisel reklaamiõhtul palve esitada. Brynjólfuri nime mainimata ütlen ma neile, et mul oleks hädasti tarvis tõestada ühele oma lähedastest sugulastest meie automargi eeliseid, aga mees on väga pedantne, jne., ning kas informatsiooniosakonnal poleks võimalik muretseda mulle täpseid andmeid autode hoolduskulude ja kasuefekti kohta, millest ilmneks selgesti «Fordi» paremus; andmed peavad pärinema erapooletutest allikatest, s. t. mitte tehastelt. Nad lubavad asja järele uurida ja paluvad mind umbes kahe nädala pärast uuesti kantseleist läbi astuda. Kui neil õnnestub hankida soodsaid andmeid, siis olen ma kindel, et neil võib märkimisväärne mõju olla. Seepärast on tähtis, et juhatus oleks minu poolt.

B) Brynjólfur on sündinud majandusmees ja «Chevrolet'gi» ostis ta heas usus, et see ennast ära tasub. Mul on enam kui küllalt andmeid tõestamaks talle, et see ei tasu ennast, aga ma ei hakka teda nendega tüütama; ta tahab erapooletut informatsiooni, ning pealegi on teistel võimatu talle selgeks teha, mis tasub ennast ja mis ei tasu. Ma näitasin talle ükskord ajakirjaartiklit, kus oli nendest asjadest juttu, aga ta keeldus seda uskumast ainuüksi sel põhjusel, et kirjutise autor oli ühe autoäri kontoriülema sugulane. Seepärast kavatsen ma esitada ülejärgmisel reklaamiõhtul veel ühe palve. Ütlen, et selleks, et oma sõpra automarki vahetama veenda, on mul hädasti tarvis usaldatavaid andmeid, mis näitavad, et «Fordi» ostmine ennast igas suhtes tasub. Nad lubavad teha kõik, mis

nende võimuses, ja paluvad mind mõne päeva pärast kantseleist läbi astuda. Kui neil õnnestub mulle selle kohta andmeid muretseda, siis on loota, et Brynjólfur mõtleb enne järele, kui ta aastavahetusel uut masinat ostma hakkab. Pean nende andmete mõju väga oluliseks.

C) Meie onupoeg, kellel on alati mõni vemp varuks, küsis ükskord poolnaljatlevalt Brynjólfuri nöökamiseks, miks ükski kuulsus «Chevrolet'ga» ei sõida. See oli muidugi liialdus, sest paljudel kuulsustel on «Chevrolet», ehkki enamikul on «Ford». Aga minu üllatuseks avaldas see Brynjólfurile mõju. Ta püüdis küll teha nägu, et see teda põrmugi ei häiri, aga ma märkasin, et see polnud talle sugugi ükskõik. Taipasin otsekohe, et see puudutas teda hellast kohast. Ma tean ammust ajast, et Brynjólfur järgib hoolega neid reegleid, mida nõuab tema ühiskondlik positsioon. Ta ei kanna enam sandaale, kuigi tal on jalad haiged ja talle meeldib sandaalides käia nagu varemaltki. Ta ei taha sellegipoolest meelt muuta, ta teab, et on tähtsamaidki tegelasi kui tema, kellel on isiklik «Chevrolet». Aga kui ma saaksin talle must-valgel näidata, et «Ford» on selles suhtes etem, siis pole sugugi võimatu, et sellest piisab. Paraku on raske selliseid tõendeid hankida, et enamik mõjukaid mehi eelistab «Fordi» «Chevrolet'le», kuigi see on üldtuntud tõde. Seepärast tõusen ma reklaamiõhtul püsti, kuu aega pärast seda, kui olen palunud informatsiooni oma plaani finantsilise osa kohta, ja ütlen, et ma suudaksin ühinglaste arvu tublisti suurendada, kui informatsiooniosakonnal oleks võimalik hankida täpsemaid andmeid inimeste kohta, kes nende kahe autofirma masinatega sõidavad. Kui selgub, et sellekohast informatsiooni ei ole, kavatsen ma teha ettepaneku nõuda ühingu kaudu Autoomanike Liidu eestkostmisel Ülemaailmselt Autoomanike Assotsiatsioonilt, et see alustaks asja igakülgset uurimist. Nad lubavad vaadata, mis siin ära teha annab. Ma pean ühtelugu kantseleis käima hakkama, et asjaga kursis olla, sest nad peavad peagi jõudma äratundmisele, et niisugused andmed võivad reklaami tegemisel üliväärtuslikuks osutuda, kui nad meie kasuks räägivad, nagu eeldada võib.

D) Ma olen juhtinud tema tähelepanu sellele, et meil on oma ühing, «Chevrolet'de» omanikel aga mitte. Ent ma ei ole kunagi püüdnud talle tõestada, mis kasu oleks tal ühingusse astumisest. Ja ma ei tee seda iialgi. Ma tean üli-

hästi, et mina pole õige mees teda selles suunas agiteerima. Mul on mõtet proovida ainult sellega, mis on minu arvates kõige mõjusam. Temal on neid ühinguid jalgu segada, aga minul mitte; sellepärast teda see asi ei huvitagi, ehkki minu jaoks on ühingu liikmeks olemine, koosolekute külastamine ja üritustest osavõtt suure tähtsusega; lühidalt öeldes, ma tahan millegi eest võidelda ja tunda, et ma olen üks paljudest; üksmeel, vastastikune lugupidamine ja koostöö — see on deviis, mis määrab minu suhtumise ühingusse. Brynjólfur ei pea seda sugugi nii tähtsaks kui mina, sest temal on neid säärane hulk, et ta vaevalt kõiki mäletab. Peaksin jääma ainult tasuvusmomendi juurde. Aga isegi siis, kui mul oleks asi põhjalikult selge, ei suudaks ma talle seda nii tõhusalt tõestada, et ta minu juttu uskuma jääks. Ta on endale pähe võtnud, et ühingusse astumisel pole suurt mõtet. Seepärast tuleb mul leida sobiv mees, kes mind aidata suudaks. See ei tohiks erilisi raskusi valmistada, kuna selleks ajaks tuntakse mind kantseleis juba hästi. Ma jutustan neile kogu loo ja nimetan ka Brynjólfuri nime. Nad mõistavad otsekohe, et asi tasub vaeva, ja teevad kõik, mis võimalik, et leida meest, kellel ettevõte korda läheks; sealjuures ei pruugiks see isik sugugi ühinguga seotud olla. Ta peab olema lugupeetud, usaldustäratavalt veenva ja loogilise jutuga. Me korraldame asja nii, et ta kohtuks Sigurduriga. Loodan, et Sigurdur tuleb temaga toime, kui nad kokku saavad.

Selle plaani kordaminek tõotab rohkeid võimalusi. Kolmel õppekogunemisel järjest näitan ma aktiivsust üles oma ettepanekutega ühingu liikmete arvu suurendamiseks. Ma näitan veel, et ma tunnen niisuguse töö metoodikat. Mul on mõjuvaid põhjusi sageli kantseleis käia. Niisiis ei lõpe lugu veel sellega, et nad õpivad mind tundma ja näevad, et ma midagi tean. Nad märkavad ka seda, et ma olen usaldusväärne inimene, andunud ühinglane ja kõlban nii mõnekski tööks.

Kui plaan õnnestuks ja Brynjólfur ühingusse astuks, siis saaks temast oletatavasti peagi juhatuse liige. Kuid ma ei usu, et tema kandidatuur ilma minu kaasabita läbi läheks, ilma et ka mind juhatusse valitaks. Meie töötaksime siis üheskoos tähtsate probleemide kallal. Istuksime juhatuse koosolekuil kõrvuti. Me kuuluksime kokku nagu üks mees, ja kõik näeksid, et me oleme vennad. Ühing lähendaks

meid, liidaks meid uuesti. Kunagi valitses meie vahel üksmeel, kunagi olime lahutamatud. Tõsi küll, see oli ammu. Aga nüüd, kui kõik läheb täppi, võiksime ehk taaselustada vanu tundeid, nii et möödunud päevad korduksid. Kindlasti võiksime. Mina ja mu vend Brynjólfur. Meist võiks jälle saada lahutamatu paar.

Kui ainult juhatuse suhtumine asjasse mu plaani nurja ei aja.

KIRJAD UKSEL

Ta naeratas; siin ei võinud eksitust olla, ta naeratas minule.

Olen saavutanud oma esimese võidu; olen täiesti oma tunnete võimuses — kõige enam ehk sellepärast, et ma päriselt nagu ei uskunudki, et ma sellega kord midagi saavutan. Juubeldan sisimas. Ma ei oleks iialgi arvanud, et ma millegi säärasega hakkama saan. Aga mul on visadust, pealegi olen ma kavalam, kui ma isegi aimata oskasin. Ma püüan ta ainuüksi mõistuse abiga õnge. Oskan sööta välja panna, kannatust mul jätkub, et oodata, kuni ta näkkab, ja võib arvata, et ma ka saagi väljatõmbamisega toime tulen. Asi edeneb; tüürib sinnapoole, et ta on mul varsti käes, minul, kellel polnud õieti muud kavatsust kui anda talle ainult oma olemasolust märku ja näidata, et ma olen võib-olla rohkem väärt, kui ta arvab. Naeratan sisimas. Teid kätte võttes olen ma valmis õnne tänama, et mul on niisugused abilised. Ütlen ausalt: see võit on teie abiga saadud.

See oli ainult osaliselt minu idee. Kolm kuud pärast siiakolimist märkasin koridoris tema uksele kinnitatud valget paberilehte. Ma ei suutnud oma uudishimu ohjeldada; ootasin tükk aega, kuulatades naabrite sagimist, ja kui kolm inimest olid lühikeste vaheaegade järel väljunud, mõtlesin, et nüüd peaks vahe olema, ja hiilisin ukse taha. Paberil polnud muud, kui et ta oli läinud ema juurde ja pidi kella kaheksa paiku tagasi tulema. Tundsin kergendust: ta oli järelikult heades kätes; aga kui ma olin tuppa tagasi tulnud ja vabanenud erutusest, mis kaasnes koridoris luuramise ja kartusega, et keegi võib peale tulla, välgatas mul peast läbi küsimus, kellele see kiri õieti määratud oli. Oletasin, et ta võis oodata oma sõbratari, kelle seltsis ma teda ükskord olin näinud, aga sellest hoolimata ei suutnud ma eemale peletada häirivat kahtlust, ning

paari-kolme päeva pärast olin ma selles juba veendunud — jah, tal on kavaler.

Me väljume majast hommikuti ühel ajal ja sõidame ühes bussis. Mina ja tema. Kui ma väljuksin kümme minutit hiljem, ei oleks ma iialgi tema peale mõtlema hakanud, ma ei näekski teda siis võib-olla sagedamini kui üks kord nädalas ja vaataksin teda täpselt samasuguse pilguga nagu teisigi meie koridori elanikke. On näha, et ta elab korrapärast elu; ta väljub hommikuti varakult kodunt, et poleks riski bussist maha jääda. Ka minul on alati kombeks olnud väljuda viis minutit enne bussi tavalist tulekuaega, kuigi ainult selleks, et hingata veidi värsket õhku. Nii seisime oodates teineteise lähedal, ja ma lõbustasin end sellega, et piilusin teda silmanurgast, ilma et ta seda oleks märganud. Ja kui buss tuli, kandsin alati selle eest hoolt, et ta aegsasti enne mind sisse sai, — mitte ainult enesestmõistetavast viisakusest, vaid ka hoidumaks, et ta kogemata minu kõrvale seisma ei satuks ega . . . hakkaks võrdlusi tegema. Püüdsin istuda temast tahapoole, et võiksin teda kogu sõidu ajal kuni kesklinnani silmitseda, kuid ma tegin seda tähelepandamatult. Aga tema, tema ei vaadanud kunagi minu poole, ta tegi alati, nagu poleks mind üldse olemas.

Ma ei kavatse teile kirjeldada, kuidas see juhtus, et ma temast mõtlema hakkasin, nagunii ei mõistaks te minu tundeid. Aga see kiri, ma pean ütlema, see mõjus, mõjus mulle halvasti. Järgmisel päeval märkasin ma samuti ühtteist, mis andis tunnistust, et ta polnud sugugi nii üksildane, kui ma olin arvanud; tema nägu peegeldas kord lõbusust, kord tsipake suuremat väsimust kui tavaliselt. Seisin ukse juures, kuulatades, millal ta avab. Tulin välja — ma olin minekuvalmis, see ei lugenud midagi, et ta mind ilma mütsita näha võis —, ja vahtisin koridori, ust tasahilju kinni pannes: ta oli alati üksinda. Kuid hilisõhtul, mõnikord pärast südaööd kuulsin, kuidas keegi koridoris ringi hiilib, ja oli küllalt põhjust oletada, et talle tuli külaline. Mul oli mõnikord raske magama jääda; juhtus, et pidin võtma ühe pilli asemel kaks.

Mul on enam kui üks kord mõttes olnud temaga juttu alustada, isegi teda enda poole kohvi jooma kutsuda, aga sellest pole midagi välja tulnud. Mul on olnud palju vabandavaid põhjusi — ja on tõtt-öelda ka praegu. Tema nimi on Rósa Gudnadóttir, ning see on ka kõik, mida ma

temast tean peale selle, mida ma olen tema kirjadest lugenud: et tal on ema ja et ta käib vahetevahel ujulas. Kõike muud pean ma näoilme, riietuse ja kõnnaku järgi aimama. Ja mul pole iialgi kerge olnud kõnetada inimest, kellest ma sõna tõsises mõttes mitte midagi ei tea; mul ei ole niisugune iseloom. Ei.

Kui ma avastasin, et tal on poiss, tundus mulle, et samas vaimus jätkata pole mingit mõtet; ma leidsin, et on asjata kõnetada tüdrukut, kelle juures peaaegu igal õhtul tolkneb mingisugune logard, kes on nii arg, et tal jätkub mehisust vaid südaöösi ringi kolada, aga kes ei julge end iialgi tema seltsis näidata ega hommikul meiega koos väljuda. Iseenesestki mõista, minu arvamus tüdrukust langes; kordasin endale ühtelugu, et mul ei sobi mingil juhul sellele mõeldagi, et temaga paar sõna juttu ajada, rääkimata temaga tutvumisest. Aga (ja see otsustas asja) mul tuli tahtmine talle näidata, mis mees ma õieti olen; soovisin, et ta minule mõtlema hakkaks! Ja selleks otsustasin kasutada tema enese relva — teid. Kuid ma ei pannud teile mingeid lootusi.

Tegutsesin ettevaatlikult, ma ei tahtnud anda talle põhjust arvata, et teen seda ainuüksi tema ninapidivedamiseks. Ma ei pannud teid ühekorraga üles, mina, kes ma polnud eales uksele kirja jätnud. Hoidsin end tagasi, seda näitab kõige paremini asjaolu, et teid on kõigest viisteist, kuigi see lugu kestab juba viiendat kuud. Pidasin iga kord vähemalt nädal aega vahet.

Ja sina, esimene teie hulgast,

OLEN VASTUVÕTUL
TULEN VISTISTI HILJA

sina andsid mulle tublisti nuputamist; pidin mitu mustandit tegema, enne kui sa niisuguse kuju said. Sina pidid talle näitama, et ma ei istu õhtud läbi üksinda kodus, et mind kutsutakse mõnikord ka külla. Püüdsin igati rõhutada, et kutsuja on tähtis isik, aga see ei tulnud mul kuidagi välja. Lõpuks leidsin, et aitab, kui kirjutan, et olen vastuvõtul, sest vastuvõtte korraldavad ju ainult tähtsad isikud; vastasel juhul pidanuksin ütlema, et olen jooma peal või seltskonnas. Kirja teise osaga — TULEN VISTISTI HILJA — andsin mõista, et olen oodatud ja meeldiv külaline, keda naljalt niipea koju ei lasta, kuid ma olen

viisakas ja taktitundeline ja ei jää sinna hilisööni istuma. Ja ta nägi sind, ta väljus varsti pärast seda, kui olin su uksele kinnitanud, ning tuli kella üheteistkümne paiku koju. Poole ühe ajal avasin ma ettevaatlikult ukse ja tõin su tagasi tuppa. Sinu abiga oli algus tehtud, ja mul oli hea meel, et võisin nüüd jätkata ning talle näidata — sinu kaudu —,

OLEN ÜLIKOOLI REKTORI JUURES

et ma pole mitte ainult soliidset töökohta omav *cand. mag.*, vaid ka mõjukate ülemuste alluv. Murdsin kaua pead, kuidas märkida kirjas oma kojutulekuaega, nii et selles peituks mingi vihje, kuid loobusin; jõudsin järeldusele, et ei maksa sellega enneaegu kiirustada. Ja ta ei näinud mitte ainult sind, ta märkas mindki — ma pole kunagi oma välimusega kiidelda võinud —, kui ta minu järel trepist alla tuli ja nägi, kuidas ma taksosse astusin; ise jäi ta bussi ootama. Mul oli igati põhjust arvata, et ta vaatas mulle järele, aga ma olen parem oma oletustega ettevaatlik: ma ei vaadanud tagasi. Ei, seda mitte. Tulin koju kell üks öösel, rebisin su ukselt maha ja lõin ukse tavalisest kõvema pauguga kinni; lootsin kujutlusega, et olen kellegi külla kutsunud, panna teda pead vangutama. Aga vaevalt olin palitu maha võtnud, kui taipasin, milline viga see oli: eks võinud ta ju kergesti mõelda, et ma olen tublisti purjus, kui ma niimoodi ustega kolistan? Hommikul kõndisin ühest toanurgast teise, unistades, et ta öösel sel ajal sügavasti magas või siis ainult rahutuks muutus ja teist külge keeras. Pärast seda hakkasin ma alati ust kärarikkalt sulgema — kuigi mul oli seni kombeks teha seda tasa —, et tal ei jääks muljet, nagu oleks see üks kord olnud minu purjusolekust tingitud erandjuhus. Parem las ta usub, et mul on alati olnud halb komme uksi paugutada!

Sinuga

LÄKSIN RÄTSEPA JUURDE
VABANEN SEITSME PAIKU
KUI MIDAGI OOTAMATUT ETTE
EI TULE

tabasin mitut kärbest ühe hoobiga. Näitasin talle, et mul on hea maitse ja et ma ei hooli valmisrõivastest, et kvaliteedil on minu silmis määrav tähtsus ja — et ma ei siple ka lausa kaelani võlgades. See kõneleb üsnagi palju mehe kasuks, kui öeldakse, et tal on õmmelda lastud ülikond! Ja mees, kes käib õmmelda lastud ülikonnas tähtsate isikute pool vastuvõttudel, ei saa ometi olla mingi harimatu mühakas, kellel pole punast krossigi hinge taga, ta on tsiviliseeritud inimene. Kujutlesin, kuidas ta seisab ukse taga ning loeb sind ikka ja jälle, peas tulvamas uued mõtted — minust, kuidas ta saab minust nii-öelda uue ettekujutuse. Ja kui ta loeb: KUI MIDAGI OOTAMATUT ETTE EI TULE, siis mõtleb ta nõnda: jah, see on mees, kellele iga hetk võib ootamatusi tuua, kelle elu on täis põnevust ja üllatusi; teda võidakse iga silmapilk kuhugi kutsuda, ta telefon heliseb, kui seda kõige vähem ette võib aimata, ja inimesed käivad tema pool peaaegu kogu ööpäeva kestel temaga rääkimas ning nõu küsimas. Ja et see kinnitust leiaks, meisterdasin ma aega viitmata sinu,

VABANDA PALUN
MU SÕBER ON SUREMAS
OLEN SUNNITUD VÄLJA MINEMA
ASTUN SINUGA ÜHENDUSSE
NIIPEA KUI AVANEB VÕIMALUS

kleepisin su rutakalt uksele ja tormasin surmani kohkunud näoga välja; mul vedas, sest kohtasin teda maja nurga juures. Ta pidi märkama, et ma olin ähmi täis ja et mu palitunööbid olid imelikul kombel lahti, lips lehvis tuules ning müts oli viltu peas; aga alles siis, kui olin lõõtsutades Landakotini* jõudnud, taipasin, et oleksin pidanud tagasihoidlikum olema. Liiga vara olin seganud asjasse mingisuguse «sinu» ja andnud sellega mõista, et olen t e m a jaoks peaaegu kadunud, et ta oleks pidanud õigel ajal mind märkama, ja mitte seda tüüpi, kes öösiti varga kombel ringi hiilib. Liiga vara. Tahtsin jätta selle edaspidiseks, kavatsesin asja enne ääri-veeri korralikult ette valmistada ja talle näidata, mis mees ma õieti olen, et tal ei

* Landakot — katoliku kirik Reikjavikis koos selle juures asuva hospidaliga. T õ l k.

jääks vähimatki kahtlust, et kirjutan teid teatavale isikule, naissoost isikule, nagu ta isegi aimata võib. Ruttasin ette, praegu mõistan ma seda veelgi paremini. Nii mõnigi mõte, mida ma kirja tahtsin panna ja mis oli minu arvates seda väärt, et ta seda teada saaks, peab nüüd jääma paremaid aegu ootama, mis vist iialgi kätte ei jõua, sest loomulikult pean ma jätkama samas vaimus kirjutamist oma asjaajamistest ja suhetest «sinuga», nagu ma kord juba alustanud olin. Vihjanuksin ma ühtelugu oma iseloomuomadustele ja tähtsatele tutvustele, oleks ta kergesti võinud mõelda, et «sina» on mulle selja pööranud ega soovi enam minuga tegemist teha. Ei, ma ei tohtinud ohje peost lasta, kui ma nad kord juba kätte olin võtnud, — ja otsekui näitamaks, et minu ohvrimeelsus ei ole veel kaugeltki otsas, vaatamata sellele, et mu sõber on juba nädal aega hinge vaakumas, kirjutasin ma sinu,

OLEN SUNNITUD VÄLJA MINEMA
HELISTAN HOMME
ANDESTA PALUN

kusjuures ma nägin eriti vaeva kirja lõpuga, sest sinu ülesandeks oli peale varemöeldu näidata talle veel seda, kui viisakas ma olen: ma ei või tütarlast külla kutsudes enne tema tulekut kodunt jalga lasta, ilma et ma temalt andestust ei paluks. Ma tunnen häid kombeid.

Nüüd olin ma kimbatuses, sest ihkasin ühtaegu lõpetada «sinuga» pidevad suhted, lõdvendada pinget ja kasutada võimalust, et näidata talle, mis mees ma olen. Ma ei suutnud otsusele jõuda, kavatsesin juba kasutada kuldset keskteed ja jätkata eneseohverdamist, oma surevat sõpra lohutades, kui nägin juhuslikult taskukalendris Prantsuse rahvuspüha kuupäeva. Ma ei suutnud kiusatusele vastu seista, panin selga oma parimad riided ja riputasin sinu üles — isegi mõningase aukartusega —

OLEN PRANTSUSE SAATKONNAS
KELLA VIIEST SEITSMENI
VÕIB ARVATA
ET MA ENNE KESKÖÖD
KOJU EI JÕUA

ning astusin taksosse — asjakohase vääritkusega. Oleks ta mind näinud! Aga ta nägi sind, see on kindel, sest järgmisel hommikul heitis ta mulle uuriva pilgu; panin käe suule ja haigutasin, kuid üldiselt ei andnud mu käitumine talle mingit põhjust arvata, et ma tulin pummeldamast. Seda oli tema näost näha, ta oli kaljukindel, et ma käisin saatkonnas — tunnistan, et see oli minu poolt ehk liigjulgus; kuid mulle näis, et ta ilme reetis muudki, arvasin tema näost lugeda võivat, et ta mõtted olid kaua selle ümber keerelnud, mida ma pärast kokteiliõhtu lõppemist ette võtsin. See mulle meeldis! Esmakordselt pidas ta mind oma pilgu vääriliseks. Lootsin, et ta ei saanud öö otsa und, ihkasin, et ta ei saaks enne sõba silmale, kui ta on minu vahekorra «sinuga» välja uurinud. Mind valdas rõõm, avastasin oma tegevuse mõtte, sain tunda naudingut, mida, nagu ma nüüd kogesin, tekitab naisterahva kiusatusse viimine, jah, kõiksugu kirjade ja riugaste abil. Ma ei läbenud kauem oodata, kolme päeva pärast panin oma parimad riided selga, jätsin uksele sinu

OLEN HOTELLIS «SAAGA»

ja ei tulnud enne koju, kui kell oli kaks läbi! Ja ma ei säästnud end sugugi: istusin kogu selle aja vanas surnuaias, lõdisesin külmast, kuid kannatasin nurisemata. See oli laupäeva õhtul, niisiis tuli mul oodata esmaspäeva hommikuni, et näha, kuidas asi on mõjunud. Aga ta ei vaadanud minu poolegi. Ma ei võtnud seda eriti südamesse: teadsin, et ta oleks tahtnud seda teha, kuid hoidis end tagasi, et ma ei märkaks, mis temaga toimub. Liiatigi väljus ta kodunt vähemalt kaks minutit hiljem kui harilikult, ja see näitas, et teda vaevas unetus, võib-olla jäi ta magama alles vastu hommikut, ei ärganud kella peale üles ja sellepärast hilineski. Igal juhul polnud mul põhjust meelt heita. Ma ootasin, ootasin terve nädala ja riputasin uksele

OLEN HOTELLIS «SAAGA»
ENNE HOMME HOMMIKUT
TAGASI EI JÕUA

mõeldes endamisi, et kui ma kord juba tema ükskõiksuse jää olen sulama pannud, siis peab see talle mõju avaldama ja sundima teda oma öise külalisega suhteid katkestama. Olin ukse taga valves kogu pühapäeva õhtu, ja olen täiesti kindel, et tal ei käinud mingeid külalisi. Tõsi küll, ta ei heitnud ka järgmisel hommikul minu poole ainsatki pilku, aga bussi oodates seisis ta mulle lähemal kui kunagi varem, ja kogu tema olemusest võis välja lugeda, et ta piinleb. Mina, ei, ma ei tundnud sellest mingit rõõmu; leidsin, et ta ei peaks sugugi niisamuti piinlema nagu ma ise, aga mõtlesin veel, et kas nüüd või mitte iialgi, nüüd tuleb rauda taguda, kuni ta tuline on. Oodanud neli päeva, avasin hääletult ukse, helistasin uksekella, hiilisin tuppa tagasi, tulin siis uuesti lävele ja ütlesin valjusti, sõbraliku häälega: «Tere, tere tulemast!» Seepeale kleepisin üles sinu

OLEN KODUS KUID PALUN
MIND TÄNA ÕHTUL MITTE TÜLITADA

ja lõin ukse niisuguse hooga kinni, et ta pidi seda kuulma, kui ta üldse kuulda tahtis. Nüüd pidasin ma peaaegu nädal aega vahet ja siis, siis ilmusid uksele sina, oo jah; sina saidki talle saatuslikuks.

OLEN KODUS
KUID PALUN
MIND MITTE TÜLITADA
EI ÕHTUL EGA ÖÖSEL

Võib ette kujutada, kuidas ta kannatas! Mina poleks sind igatahes tema ukse peal näha tahtnud. Ja järgmisel päeval oli seda temagi näost näha: ta vahtis bussi oodates kogu aeg maha, kuigi ma ei osanud seda tookord taibata, et ta tegi seda häbist ja piinlikkusest; tal oli häbi, et ta polnud mulle enne tähelepanu pööranud, kui oli juba liiga hilja. Arvasin, et ta ei julge mulle otsa vaadata, et mitte näha, kui heas tujus ma olen pärast niisugust ööd; ja võib-olla oli see tõepoolest nii, kes teab. Pool võitu oli igal

juhul juba käes. Ja nüüd ei tohi enam ohje peost lasta, pigem tuleb nad pingumale tõmmata, kordasin ma endamisi alatasa ning kirjutasin, püüdes kogu oma kirge sõnades edasi anda:

LÄKSIN VÄLJA
JA EI TULE ENNE KOJU
KUI HOMME HOMMIKUL

Järgmisel hommikul hiilisin juba enne kukke ja koitu kodunt välja ning jalutasin ümbruses ringi, kuni ta minu arvestuse kohaselt oli majast väljunud ja bussipeatusse jõudnud; ma pistsin jooksu ja tormasin temast lõõtsutades mööda, endal nägu õnnest säramas. Tema poole ei heitnud ma pilkugi, hoidusin sellest, aga mul oli niisugune tunne, et ta vaatas mulle järele. Jah. Esimest korda kahe aasta jooksul jäin ma tööle hiljaks, aga ma ei kahetsenud seda põrmugi; kindlasti ei jätnud see talle mõju avaldamata. Nüüd pidi ta taipama, et võin libiseda tal peost; ma ei maga enam kodus!

Ja ega ma sellega veel ei piirdunud, pidasin ainult kümme päeva kannatlikult vastu, enne kui valasin välja endasse kogunenud sapi ja panin mängu trumbi, mis ei võinud teda ükskõikseks jätta:

OLEN KULLASSEPA JUURES
TULEN KOHE TAGASI

Sina puudutasid teda kõige hellemast kohast, nagu ma järgmisel hommikul veendusin; sa tabasid teda otse südamesse. Ta ei tulnudki! Ta oli ilmselt haige või tundis end haigena: mulle ei valmistanud erilist raskust kujutleda teda lamamas silmili teki all, nägu patja surutud. Ta on pisaratest lämbumas. Ta esitab endale kõige hirmsamaid süüdistusi, annab endale igasuguseid sõimunimesid ja soovib, et ta ei peaks enam iialgi üles tõusma. Ma ei kahetse, teadsin, et ma pidin selle sammu astuma, kartsin ainult, et tegin seda valel ajal, et su mõju on nii tugev, et ta kaotab viimati igasuguse huvi teie, järgmiste kirjade vastu; ta võib arvata, et kui ma olen kihlatud, siis pole tal

enam mõtet mingeid illusioone teha. Kartsin, et ta võib meeleheitehoos kihluda tolle mühkamiga, kes end öösiti tema juurde veab. Kartsin sedagi, et ta võib kusagile ära kolida, lootes oma eksisammu mujal kergemini unustada.

Ma ei teadnud, mida teha, et sellest ohust pääseda. Lõpuks otsustasin, et ma ei võta midagi ette, ootan ja loodan, et kõik jääb vanaviisi. Ta ei heitnud minu poole ainsatki pilku; nägin tema näost, et ta oli vihane — mitte minu, vaid iseenese peale. Ta oli hommikuti pahas tujus, selles polnud kahtlust. Mõistsin, et see võib halvasti lõppeda, aga hoidsin end siiski tagasi, ma ei tahtnud mingi hinna eest talle näidata, et tühistan oma kihluse juba paari päeva pärast. Otsustasin viivitada sellega võimalikult kaua. Kuid nähes, et ta libiseb mul peost — talle helistas üks keskealine naine, kes jättis niisuguse mulje, nagu tulnuks ta tuba vaatama —, ei võinud ma enam hetkegi kaotada, ma ruttasin tuppa, kirjutasin aega viitmata sinu

MIND EI OLE KODUS
PEAN SULLE TUNNISTAMA
ELSA ET OLEN SINUS
PETTUNUD

ja ütlesin sind uksele kleepides: sina pead mõjuma. Aga sinust polnud suuremat abi, ma ei märganud tema käitumises vähimatki muudatust ei järgmisel ega ka sellele järgnevatel hommikutel. Pidasin end juba kaotajaks; ma ei teinud talle mingeid etteheiteid, süüdistasin ainult iseennast saamatuses ja vigades. Kavatsesin juba talle kirja kirjutada ja kõik üles tunnistada, aga ma ei julgenud; pealegi oleks ta võinud seda arguse tundemärgiks pidada, sest pole ju midagi lihtsamat kui astuda paar sammu üle koridori, helistada, tutvustada ennast ja öelda, et sooviksin temaga rääkida. Seisin oma toa ukse taga, julgustades iseennast ja arutades: ei aita midagi, nüüd lähed tutvustad end ja ütled, et sul on tarvis temaga nelja silma all kõnelda, jah, nüüd on õige aeg, karta pole siin midagi. Aga ma ei läinud: jõudsin otsusele, et mul ei sünni enam valitud teelt taganeda; oleks häbistav üksnes arguse tõttu äraproovitud kavalusest loobuda. Võtsin nõuks mängu lõpuni mängida ja riputasin uksele sinu

ELSA!
MIND POLE SENIAJANI KODUS
KUNI SA MÕISTA EI SUUDA
MIDA MA SULLE ÜTLESIN

lootes, et sellest piisab tema meelt muutmaks. Kuid ta ei vaadanud minu poolegi, ja mul ei jäänud muud üle kui järeldada, et ta on minust üllatavalt kergesti üle saanud, ta on end veennud, et pole mingit mõtet oma vigade pärast endale igavesti etteheiteid teha. Tõtt öelda, ma ei osanud olukorrast kuidagi väljapääsu leida. Katsusin talle kirja kirjutada, aga mõistsin juba mõne rea järel, et see oleks mulle häbiks, kui ma nüüd, olles teda nii külmavereliselt ninapidi vedanud, jätaksin kõik pooleli ja laseksin välja paista — pealegi kirjalikult —, et ma pole võimeline asja meile mõlemale õnneliku lõpplahenduseni viima, nagu ma seda olin kavatsenud. Ja ma otsustasin teha veel ühe katse, ning alles siis, kui ka see peaks luhtuma, pean ma tunnistama, et mind seirab mõningane ebaõnn, see aga ei tähendaks veel sugugi kaotust, sest kirjutamisest loobudes võiksin ma ju sellegipoolest teisel teel oma lähenemiskatseid jätkata. Kuid sina,

ELSA!
KATSU ARU SAADA
ET MEIE VAHEL ON KÕIK
LÕPPENUD

sina tõid mulle võidu, sa võid mind veel koguni halvale teele meelitada. Mind!

Mu ihu kiheleb.

Ta mitte ainult ei vaadanud minu poole, ta naeratas mulle, naeratas andekspaluvalt, otsekui öelda tahtes, et ta ei igatse muud, kui et ma talle andestaksin, et ta nii kaua kõhkles. Ja kui alandlik nägu tal oli! Ja kui lootusetu ilme! Tal pole mingit põhjust arvata, et minutaoline mees võiks talle veel lahket pilku kinkida pärast seda, kui ma olen aru saanud, kui pika mõtlemisega ja kui otsustusvõimetu ta on. Tema naeratus oli meeleheitele viidud inimese pöörane katse mulle näidata, et jah, nüüdsest peale on ta

valmis minu jalge ette põrmu langema! Samuti oli ta madala kontsaga kingad jalga pannud.

Tänumeeles panen teid käest, olen teie abiga kaugemale jõudnud, kui ma alguses loota võisin. Aga see pole veel lõpp, ma jätkan mehiselt, ilma vähimagi kartuseta; alles nüüd hakkan ma tõsiselt püüniseid seadma. Ma ei ole sugugi nii vilets, kui minust arvatakse, üht-teist suudan minagi.

Ja see on tore — ning imelik tunne. Mis seal salata, südame alt võtab soojaks iga kord, kui ma mõtlen, et mina, mina olen noortele tüdrukutele hädaohtlikuks muutunud, hakanud neis igatahes kahtlust äratama. Süütutes tütarlastes.

ÕHTUPOOLIK SINUGA

Ma kõnnin sinul; võtsin kingadki jalast, et tajuda sind paremini, veenduda veelkordselt, et sina oled neist kõige pehmem, kõigist, mis oli sinutaoliste seast valida, — kogu kaubapartiist; kõnnin kikivarvul, laskun siis kandadele ja tunnen, kuidas see veendumus mu keha mööda üles hoovab; ma õhkan: kui pehme. Kaks sammu otse, kolm kõrvale, kannad maha ja tundetulv: kui pehme. Ma ei väsi, ma ei väsi tajumast sinu pehmust, ehkki sa kuulud mulle juba kaheksateistkümnendat päeva. Tea, et ma ostsin sokidki sinule mõeldes; ütlen tuhandendat korda: mulle meeldib väga värvide mänglus; sinu punane ja pruun lähevad suurepäraselt mustaga kokku. Nad võiksid siiski veel paremini sobida. Ma otsin musti sokke, mille pöiad oleksid punasetriibulised; olen nii palju poode läbi jooksnud, kõik asjata, aga ma ei jäta jonni, sest olen veendunud, et siis sobiksime ideaalselt. Mina ja sina, pehmus ja värvidemäng, kõik õhtud ja pühapäevad; ütle veel, et see raha sai asjata kõrvale pandud.

Ma tantsin sinul; kuid ma pole seda kunagi õppinud, tantsin ainult nii, nagu arvan teisi seda tegevat; viibutan käsi, tõstan nad üles, pea kohale — siis on mul parem neid pikkamööda ja värinal sinu poole langetada. Püüan nõtkutada ka keha, aga ma olen liiga paindumatu, ma ei suuda oma liigutustega kuidagi seda väljendada, mida ma sinu mustrist loen; ma ei tantsi helisid, püüan tantsida värve; ma mänglen oma särgi valge ja sinu punasega, ringeldes ja tantsiskledes mööda su pruune servi. Kallutan end tahapoole, et kereköverdus ette paremini välja tuleks, lasen end vasakule kaldu, käsi puusas, ja teen kerepainutuse paremale; nii saan ma sind üleni paremini näha kui tajuda, ma olen ju kohmakas. Sa paistad mulle teises valguses kui enne ja ma jätan tantsu pooleli. Sulen silmad, keerutan end ühe koha peal ringi ja näen sind vaimusilma

ees: ma rullin su kokku ja tantsin sinuga, nagu siis, kui ma su koju tõin; üks ja kaks, see on valss, mida me tantsime, meie kahekesi inglise valsi saatel; ma saadan sind kohale ja tänan nii viisakalt, kui oskan. Avan silmad: sa oled kaunim kui kunagi varem ja ma tõusen viivuks kikivarvule, et näidata sulle, kuidas ma tantsiksin, kui oleksin lapsepõlves saanud balletti õppida; mu liigutused on aeglased ja sujuvad, ma painutan pea kuklasse ja püüan liuelda, hõljuda, ma olen luik ja lendan sinu juurde. Aga kell pole veel üheksagi, meil on terve õhtu ees, laupäevaõhtu; see on alles algus.

Ma seisan sinul, puhkan ja mõtlen — sinust, nagu alati, aga teisiti kui need viisteist aastat, mis ma õhtuti sinust olen mõelnud. Sa oled siin, minu all, ja ei põgene kusagile; sa ei igatsegi seda, sa tänad jumalat, et minu juurde sattusid. Sul on hea. Sa tead, kui palju ma olen vaeva näinud, sa tead, mida ma olen teinud, et sind omandada; igatahes tänamatu sa küll ei ole. Ma hoolitsen sinu eest nii hästi kui saan. Ma armastan puhtust, nagu sa märganud oled, võib-olla oled pidanud seda omalgi nahal tunda saama, kuid õrnemalt pole võimalik. Ma veedan sinuga kogu tööst vaba aja ja lõbustan sind igati. Ega sa eriti elu üle ei kaebagi. Jajah, ma tean, et sul on siin igavavõitu, kui ma tööl olen, aga mis parata? Kui ma poleks tööl käinud, siis ei oleks ma kunagi saanud endale pühapäeviti šerrit osta ega iialgi tulnud mõttele sellest loobuda ja raha korjama hakata; kui ma koha üles ütlen, siis kaotan ma ka sinu, sest sööma ju peab, ükskõik, kui kehv see toit ka ei ole. Ma pean tööl käima. Tean sedagi, et ma olen saamatu ja ei oska tantsida, ma olen raske ja ei liugle sinul, vaid ainult kõnnin, aga ma püüan kõigest hingest ja teen juba edusamme. Kuid minus on ka palju seesugust, mida sa teiste juures ei kohta; sa tead, et mul on värvitaju, soe süda ja hellad käed; mu mu on lumivalge. Ja ma ei jäta sind iialgi maha.

Ma lasen end lõdvaks, panen silmad kinni ja püüan mõelda ainult sellele, et nüüd viimaks kuulud sa ainult minule ja mina sinule. Tunnen, kuidas sa mulle vastad, mu tallaalused sügelevad, miski kõdistab varbaid: mul on hea meel, et sa oled minuga päri. Meid on kaks ja me kuulume kokku. Meist on kujunemas lahutamatu paar.

Ma ei läbe kauem paigal seista ja mõtiskleda, astun paar sammu ettepoole ja alustan kõndi, näidates, et mõistan sinu vastust. Seekord on mu käimises kindel süsteem, ring ruut ruut ring, punane ja pruun ja pruun ja punane, ja ma mõtlen, kas ma poleks suuteline asja keerulisemaks tegema, olemaks kindel, et sa ei saaks iialgi kaevata monotoonsuse ja üksluisuse üle. Mul ei tule praegu midagi meelde, aga aega on, ma mõtlen järele ja leian lahenduse, enne kui see pruun punane punane pruun ja pruun punane pruun punane sind lõplikult ära tüütab. Sa tead, miks ma ei salli punast pruuni punast pruuni; meie ei salli punast pruuni punast pruuni, ka punane punane ja pruun pruun ei tule arvesse, ning loomulikult jääb ära ka pruun pruun ja punane punane. Meil on lõputult võimalusi, meil üheskoos, me ei taha neid ainult ühekorraga avastada.

Ma kõnnin sinul ja tajun, kuidas sa sosistad, et ma olen kergemaks muutunud; loobun oma süsteemist, teen kaks sammu ette ja kolm kõrvale, kolm sammu ette ja kaks kõrvale, ühe tagasi ja neli edasi — mööda su pehmust. See on alles algus.

Alustan uuesti tantsu, ma ei suuda teisiti; tõstan käed üles ja õõtsutan ennast; ma vaatlen oma sokke ja sind. Kissitan silmi, lasen värvidel tulvata ühise voona ja tunnen, et võinuksin vajaduse korral ohverdada selle heaks veel viis aastat oma elust. Sa oled enam kui lihtne omand, sa oled kunstiteos ja inimeste kätetöö, sa oled pehmus. Ja mina, ma pole mitte ainult sinu omanik, ma olen hool ja südamlikkus, ma olen emotsioon. Seda ütlen ma sulle oma tantsuga, ja sa vastad mulle värvide keeles, et mõistad mu liigutusi. Ma langetan käed, kõverdan keha, astun väikese sammu ja ebalen: ma olen sinu; kohendan käega juukseid, püüan hõljuda; sa oled pehme, sa vaatad, kuidas ma tantsides end punasele, pruunile ja mustale vastu sirutan. Aja jooksul suudan ma tantsu ja kehaliigutustega jutustada sulle kõigest, lugu sinust ja minust, meist kahekesi ja saabuvast õnnest. Praegu näed sa vaid seda, kuidas ma harjutan ja ennast tulevikuks ette valmistan; sa tunned, et tantsin sinule.

Jällegi seisan ma sinul, tantsu järel hinge tõmmates. Seisan sirgelt, käed külgedel rippu, ja koondan mõtted sinule. Sulen silmad ja meenutan möödunut. Laupäevaõhtuid,

kui ma harjumust mööda need viiskümmend krooni hoiukarpi pistsin, mida ma muidu oleksin šerri peale kulutanud; see toiming oli osa sinust, sinu igakordne uuestisünd. Aastatega said sa mulle lähedaseks, nii tegelikkuses kui ka mu mõtteis, ja ma adusin, et sa tähendad mulle enamat kui sind ennast. Märkasin vähehaaval mitmeid häid omadusi nii sinu kui minu juures, ma avastasin, mis meid seob.

Olen väsinud ja laskun kummargile; kükitan, kuid ainult hetkeks, ma puudutan sind kõigi kümne sõrmega, ja mul on niisugune tunne, nagu oleks sellest juba igavik möödas, kui ma seda viimati tegin — pärast sööki; ma põlvitan maha ja kuulen, et sa ei tee minu raskusest väljagi. Olen kergemaks muutunud. Aga ma sirutan end selegipoolest kogu oma suuruses välja, laotun sinule, püüdes hajutada sinul oma raskust võimalikult laiemalt. Ja kui pehme, sosisklen ma, selles värvidetulvas vaevu hingata suutes; olen üleni punases ja pruunis, ning mul on kahju, et ma paremaid sokke pole leidnud, aga mind lohutab teadmine, et mu särk on priima. Tunned isegi. Kas tunned ka seda, et mu käed on nii hellad? Eks ole, ja mu keha on valge; ma olen ka ise üks panus sinu olelusse. Ja nüüd tead sa kõike, sa tunned ja mõistad, kui suur on mu väsimus.

VÕIMALUS

Ma ei taha sellega öelda, et kavatsen tema peale kaebama minna, aga ma võiksin seda teha. Ta ei tohiks end pidada sääraseks sekspommiks, ise juba nelikümmend täis. Ta peaks seda kahetsema.

Ma võiksin asja teistpidi pöörata ja öelda:

Ta ise hakkas mulle ligi tükkima.

Ja see pole veel kõik, mul on mõndagi varuks:

Ta istus siis ilmast ilma, ta tegi kõik, et Huglaug ennast tööga ära katkestaks; ta muigas kogu matusetalituse kestel; ta levitas minu kohta kõiksuguseid laimujutte, kui tal ei õnnestunud minu poolehoidu võita.

Võiksin küll. Ja mul oleks terve hulk tõendajaid ning tunnistajaid.

Pean tal kuidagi suu kinni panema.

Süüdistaja: Sigurdur Jóelsson
Süüalune: Jórunn Helgadóttir,
keda süüdistatakse õnnestunud katses kiirendada oma õe Huglaugi surma.

Süüdistus (algus).
Eelmise kuu kümnendal sängitati mulda minu abikaasa Huglaug Helgadóttir (sünd. 8. okt. 1919 Reikjavikis). Ta sai oma nahal tunda, kuivõrd ajad on muutunud. Ta püüdis oma head nime säilitada, ja see läks talle kalliks maksma. Ja ma palun kohut arvesse võtta, et see oli ka minule rängaks hoobiks, et tema selle eest nii kallist hinda pidi maksma, sest arusaadavail põhjustel ei ole tema surm kellelegi nii valus kaotus kui minule. Seepärast on ilma pikematagi selge, et ma tegin kõik, mis suutsin, et juhtunut ära hoida.

Ta istus harva, käed rüpes, ta ei sallinud jõudeolekut ja pidi kogu aeg midagi tegema, aga ta oskas puhkusestki lugu pidada — kui ta endale selleks üldse mahti andis —

ja isegi paremini kui mõni teine. Kui ta endale selleks üldse mahti andis.

Ta oli eelkõige kohusetundlik. Ta ei võtnud ühtegi tööd käsile, ilma et ta poleks seda võimalikult hästi teinud. Ta piinles, kui tal mõnikord nii palju tegemist oli, et töö korralikkus selle all kannatas. Ta magas halvasti, kui tal midagi tegemata oli jäänud, ta tõusis üles ja jätkas oma toimetusi, kuni kõik sai valmis. Ja tööd tal jätkus, iseäranis viimasel ajal. Aga ta teadis oma kohustusi ja ei katsunud neid iialgi teiste õlule veeretada, kuigi tegemist oli palju. Ja veel üks asi: ükskõik, kui palju tal ka tööd oli — ta rahmeldas varavalgest hilisõhtuni ja mõnikord kauemgi —, aga hädaldamist tema suust ei kuulnud. Ja ta ei palunud kunagi kedagi appi, ta ei võtnud abi ka siis vastu, kui seda pakuti.

See läks talle kalliks maksma juba kas või sellepärast, et tal on säärane õde, kes ei andnud talle kunagi rahu!

Enne meie abiellumist (14. märtsil 1946) tegin ma lepingu neljatoalise korteri ostmise kohta. Minu kapital ei võimaldanud rohkemat. Mitte et ruumid oleksid meie jaoks liiga väikesed olnud, aga mul oli algusest peale selge, et korter jääb aja jooksul kitsaks, ja seepärast olnuks soovitav varuda mõnevõrra üleliigset pinda.

Ma ei näe mingit põhjust võtta lähema uurimise alla tõsiasja, et selles korteris möödusid meie abielu õnnelikumad aastad. Ruumid olid seal parasjagu nii suured, et Huglaug sai nende korrashoidmisega kergesti hakkama, vaatamata oma üldtuntud kohusetundlikkusele. Ka laste kantseldamine ei valmistanud talle raskusi ja tüdrukud olid vagurad. Minu ühiskondlik positsioon ei olnud veel niisugune, et oleksime pidanud iga päev külalisi vastu võtma. Tegemist tal muidugi oli, aga mitte koormavalt palju (vrd. lisa 1). Seepärast ei olnud meil ka teenija võtmisest juttu, iseenesestki mõista. Olen kindel, et ta oleks selle ettepaneku tagasi lükanud, pealegi veel solvunud ja öelnud, et ta oskab isegi tube kraamida, ja et küllap ma olen kahetsusest lõhkemas, et ma seda temast loota ei teadnud; Jórunni mõju minu naisele oli noil aastail päris tühine, võrreldes sellega, milliseks see hiljem kujunes. Lisa 2.

Kuna Huglaug Helgadóttir oli lapsepõlvest peale allakirjutanu lähedane tuttav, siis võib ta tunnistada, et kadunu

õde Jórunn külastas abielupaar Sigurduri ja Huglaugi nende elukohas Hringbrauti tänaval haruharva, kuid seda sagedamaks muutusid tema külaskäigud pärast nende ümberkolimist.

Ása Ólafsson
(allk.)

Süüdistus (järg).
See ei olnud kellegi süü, et me pidime ümber kolima, see oli paratamatus. Pole sugugi naljaasi elada niisuguses korteris, kui sul on neli tütart. Pealegi olid minu tööalased sidemed tublisti laienenud; seepärast pidime sageli külalisi vastu võtma, ja kuna meil polnud korteris majutamisruumi, siis tekkisid sellest tihti ebameeldivused. Olime täiesti ühel meelel, et oleme sunnitud suuremasse korterisse ümber kolima. Arutasime asja põhjalikult läbi, ja ma ei mäleta, et meie vahel oleks väiksemaidki lahkhelisid tekkinud, otse vastupidi: rääkisime üksteise võidu, et nii see edasi kesta ei saa. Ja nõnda siis panin ma sobiva korteri leidmiseks kõik rattad käima; Huglaug pidas seda niivõrd hädavajalikuks, et me loobusime esialgsest kavatsusest ise ehitama hakata.

Lisa 3.
Allakirjutanud tõendavad, et mitte Sigurdur Jóelssoni, vaid Huglaug Helgadóttiri enda visal pealekäimisel kolis nende perekond 1954. a. kevadel oma endisest elukohast Hringbrauti tänaval teise, suuremasse korterisse. Väide, nagu poleks kadunud Huglaug kunagi korterit vahetada soovinud, on alusetu ja ei vasta tõele.

Jón Birgison (allk.)

Pétur Ásgeirsson (allk.)

Ósk Óladóttir (allk.)

Süüdistus (järg).
Ma ei talitanud sugugi uisapäisa, vaatasin enne kõik järele, kaalusin ja hindasin igast kandist, ja kui sattusin millegi peale, mis minu arvates võis arvesse tulla, siis arutasin asja alati enne lõpliku otsuse tegemist Huglaugiga läbi (vrd. lisa 4). Kuid ühel varahommikul sain ainulaadse pakkumise; läksin viivitamatult sinna, vaatasin maja üle,

ja et sobivat juhust mitte mööda lasta, tegin otsekohe kauba ära; hind oli uskumatult madal: ma poleks olnud mina ise, kui jätnuksin selle võimaluse kasutamata.

Lisa 5.
8. juulil 1954, samal päeval, kui Sigurdur Jóelsson oli kokkuleppele jõudnud, et ostab majavalduse Borgarhlídil nr. 12, kuulis allakirjutanu, kes oli tol ajal nende naaber, kuidas Huglaug ümises aias üht lauluviisi. Ei saanud jääda mingit kahtlust, et ta oli ostuga ülimalt rahul.

Thórdur Árnason
(allk.)

Vahemärkus:
Ühe silmapilgu jooksul, samal hetkel, kui ma tehingule alla kirjutasin, sai õnnest õnnetus ja soodsast kaubast surma algus.

Mul ei tulnud tol hommikul ettegi, et minu naise õde elab majas, mis asub siinsamas lähedal. Huglaug tuletas mulle seda õhtul meelde, ja mul tekkis kahtlus, et Jórunn võib Huglaugile halba mõju avaldada, kui nad nii lähestikku elavad. Olin tema käitumisest juba üht-teist kuulnud (vt. lisa 8 ja selle juurde kuuluvat märkust), kuid mul polnud aimugi, et ta on nii pahatahtlik, nagu nüüd on selgunud.

Süüdistus (järg).
Maja on suur ja ilus, kuid sellegipoolest on linnas neid, ja kindlasti mitte vähe, kes on ehitanud endale uhkemad hooned kui meie. Ei saa öelda, et me oleksime maailmatu häärberi soetanud; vastupidi: maja on väike, kui selle ja teisega võrdlema hakata. Ta oleks võinud igal juhul suurem olla.

Samuti ei ole mulle mingi saladus, et ka maja suurusel on oma osa kõigis neis hädades, mis mulle kaela on langenud; kuid see on väike asi võrreldes sellega, et ümberkolimine tõi minu naise Jórunni mõjupiirkonda. Kinnitan kohtule, et mul on täiesti selge, mis on selles loos peamine ja mis kõrvalise tähtsusega: MAJA EI OLE MILLESKI SÜÜDI. Ja mina samuti mitte.

Nagu ma juba ütlesin, oli Huglaug lausa haruldus selles suhtes, et ta ei hädaldanud kunagi, ükskõik, mis ka

juhtus. Seepärast pidin kogu aeg valvel olema. Jälgisin hoolikalt, et kodus midagi ei puuduks. Ja oma teada ümbritsesin ma teda laitmatu hoolitsusega (vrd. lisad 6 ja 7). Väitel, nagu oleksin mina «orjapidaja», pole terve mõistusega midagi ühist.

«Sigurdur sai pidevalt küllakutseid ja oli alati valmis kampa lööma,» — see ei ole liialdus. Ja Huglaug oskas seda hinnata, ehkki ta eelistas ise pigem tänuga keelduda kui pakkumisi vastu võtta; talle piisas teadmisest, et tal on peaga mees. Ta ei olnud küll mingi närvipundar ega viriseja, aga ma tundsin õhust, kui midagi oli korrast ära. Niisugustel puhkudel sai viisakalt palutud, et ta räägiks, mis teda vaevab, ja kui ta seda tegi, siis olid mured murtud. Seekordne vastus ei petnud minu eelaimusi: ta oli väsinud. Kuid selle tõve vastu polnud kaugeltki nii lihtne rohtu leida, kui võinuks arvata; tema väsimus ei lahkunud surmatunnini, ja iga päevaga väsis ta üha enam.

Ta ütles, et maja puhtuse eest hoolitsemine nõuab rohkem tööd, kui ta arvanud oli, ja ka tüdrukutega on kõvasti jändamist, sest nad ei püsi enam hetkegi paigal; tal on kogu aeg käed-jalad tööd täis, et kõigega valmis jõuda. Küsisin talt, kuidas me sellest olukorrast väljapääsu võiksime leida. Ta vaatas imestunult mulle otsa ja ütles: «Väljapääsu leida? Mis muud, kui pean end kärmemalt liigutama.» — Nendes sõnades peitus rohkem meelekindlust ja tõsidust, kui keegi seda endale ette suudab kujutada. Muidugi ei pidanud ma asja sellega lõpetatuks, vaid püüdsin talle selgeks teha, et on tarvis midagi ette võtta, et ta end üle ei pingutaks. Ta vastas pead raputades, et laseb kätel edaspidi kiiremini käia, et ka uues kodus kõigega sama hästi valmis saada kui enne ümberkolimist. Ütlesin seepeale — muidugi olin asja juba varem läbi mõelnud —, et võin talle nii palju teenijaid võtta, kui töö seda nõuab. Ta istus tükk aega mõttes, ja ma tundsin, et ta polnud sellest põrmugi vaimustatud. Ma ei hakanud talle tookord rohkem peale käima, lootes, et ta saab järele mõeldes asjast aru.

Möödus mõni nädal, ilma et ta sellest juttu oleks teinud. Ka tööd ei olnud tal sugugi vähem kui enne, ta askeldas hommikust õhtuni ja rääkis, et ta ei jõua kunagi kõigega valmis. Ta ei suutnud iga kord oma väsimust varjata, kui ma õhtuti mõne külalise koju tõin. Proovisin seepärast ise oma lubadust meelde tuletada ja ütlesin, et nagu ta

teab, on praegu veel teenijaid saada. Kuid ta pettis minu lootusi ka seekord: ta ütles, et tal ei ole mingit abi tarvis, ta saab isegi majapidamisega hakkama, ja ega ma ometi ei arva, et ta on nii vanaks jäänud, et ei jaksa enam tööd teha. See oli mulle tõepoolest üllatuseks. See polnud sugugi tema moodi; muidu oleks ta uhke olnud, et võin teda igas asjas aidata, pakkuda talle abi, millest enamik naisi isegi unistada ei saa; ta oleks mulle tänulik olnud, ning järgmisel päeval oleks teenija kohale tulnud ja kogu raskema töö ära teinud.

Ma ei jäänud tema seletusega kaugeltki rahule, ehkki ma tegin näo, nagu oleksin ma kõigega nõus; kasutasin kavalust, lootes, et ehk panen ma midagi tähele, mis tema kummalisele käitumisele valgust heidaks. Nii saingi vähehaaval jälile — selleks kulus mitu kuud —, et tema jutt üksinda toimetulemisest polnud muud kui ainult ettekääne, et varjata seda, kes teda abist keelduma õpetas.

Olime elanud siin ainult mõned päevad, kui ma avastasin, et Jórunn käis minu äraoleku ajal sageli meil. Oli selge, et see segas Huglaugi, kuigi ta seda kunagi ei tunnistanud, ja oli põhjust arvata, et Jórunn püüab talle igasuguseid ideid pähe tuupida. Kuid Huglaug oli uhke ja ei tunnistanud iialgi, et ta on sattunud oma õe mõju alla; ta jäi surmatunnini kindlaks, et suudab üksinda majapidamisega toime tulla, ja andis alati mõista, et teenija võtmine solvaks tema eneseväärikust.

Lisa 8: Kes ja milline on Jórunn?

Jórunn on kadunud Huglaugi lihane õde (ma ei ole iialgi kohanud nii erinevaid õdesid). Ta sai laitmatu kasvatuse — tema vanemad tegid kõik, mis võimalik, — aga seda polnud kauaks; juba leerieas tuli tema tõeline olemus ilmsiks. Ta tõstis mässu, oli vanemate vastu ülbe ja häbematu, ning peagi nägid kõik, kes teda tundsid, et tüdruk on täiesti ülekäte. Ta lahkus koolist, keeldus töötamast, hulkus ringi ja leidis endale halbu kaaslasi. Tema käitumisest räägiti mitmel pool, kõige vilunumad kasvatajad püüdsid talle aru pähe panna, aga kõik oli asjata. Pärast pikka vastupunnimist saadi ta siiski nii kaugele, et ta läks arsti juurde, aga see oli ka kõik; temaga polnud midagi peale hakata. Oma elukommete tõttu sai ta lühikese ajaga kogu linnale tuntuks. Vanemad olid tema pärast tõsiselt mures, nagu seda korralikest inimestest eeldada võibki, ja kui kõik vahendid olid ära proovitud,

mitmeid neist enam kui üks kord, siis ei jäänud muud üle kui saata ta maalt välja. Ta elas mitu aastat Itaalias ja Hispaanias hulguste keskel, ja nendega läbikäimine ei olnud teda põrmugi paremaks muutnud, kui ta koju tagasi tuli. Ta jätkas vanas vaimus ja andis oma liiderlikkusele vaba voli. Tema õed ja vennad otsustasid loobuda kogu pärandusest, et ta saaks Vahemere äärest koju tagasi pöörduda pärast seda, kui ta vaikselt ja kellegi teadmata oli abiellunud Konrád Kolbeinssoniga. Kuid tema lapsi ta kasvatada ei tahtnud, samuti keeldus ta perenaiseametist ja teatas, et hakkab tööl käima; Konrád andis tema pealekäimistele järele, kuid tal pole aimugi, et Jórunni «töökoht» eksisteerib ainult paberil ühe mehe juures, kellel ei ole sooja ega külma, kas ta töötab või mitte, kui ta ainult temaga aeg-ajalt oma tahtmist saab (vrd. lisa 9). Ta pole elus midagi teinud, mida tööks võiks nimetada: tema «töö» seisneb oma himude rahuldamises. Seda kinnitan ma ilma kõhklemata, pealegi saan ma seda vajaduse korral tõendada paljude tunnistajate abil. Ja vähe sellest, et ta ise keeldub kodustest töödest, ta ei taha kuuldagi, et ka keegi väljastpoolt neile tube koristama tuleks; kõik oleks võinud sedasi laokile jäädagi, kui tema mees poleks end niivõrd alandanud, et lepib tema häbematustega ja teeb ise ära, mis Jórunnist tegemata jääb.

Vahemärkus:

Kõige tähtsam: isikukirjeldus vastab tegelikkusele; tema elulugu on üldjoontes tõepoolest niisugune. Võimalik, et tema elukombed ei ole viimastel aastatel rahva seas küll nii palju kõneainet tekitanud kui enne tema ärasõitu Vahemeremaadesse üheksateistkümne aasta vanuses, aga seda ei ole põhjustanud mitte tema praegune kõlbelisus, vaid asjaolu, et ta on õppinud oma eluviise abikaasa ja teiste inimeste eest varjama. Ta petab salaja, kuid see ei tee teda põrmugi paremaks.

Märkus lisa 8 juurde:

Võiksin üles lugeda terve rea tuntud mehi, kellega tal on minule teadaolevail andmeil suhted olnud pärast Konrádiga abiellumist, aga praegu ma seda veel ei tee; jätan selle juhuks, kui ta ei võta süüd omaks. See on pikk nimekiri. Aga palju ta enam ei pikene: selle naise paremad ajad on möödas. Ta arvab, et võib uhkeldada oma saleda keha ja

ilusa näolapiga, aga see on suur eksitus, nagu kohus seda isegi märgata võib. Ta ei ole enam kaugeltki see, kes ta kunagi oli, ta pole muud kui laip, mis oli kahekümne aasta eest elav ihu; ta ei ole enam mingi talleke, on juba näha, et ta on viiekümnendate aastate künnisel. Ta pole tõepoolest mingi vastupandamatu kiusatus; ütleksin peaaegu, et temas ei ole üldse midagi vaatamisväärset. Tema väljavaated on viimaste aastatega pidevalt kahanenud, ta on pidanud rahulduma paljudega neist, kellest ta varem väljagi ei teinud. Ja ta ei ole kunagi endale leidnud seda muinasjutuprintsi, kellest ta eluaeg on unistanud. Ta on eluvintsutustest kibestunud ja ei põrka enam millegi ees tagasi, et neile kätte maksta, kes temaga tegemist teha ei taha.

Süüdistus (järg).

Nagu öeldud: mul tekkis peagi kahtlus, et põhjusi, miks Huglaug ei taha teenijat võtta, tuleb otsida Jórunni juurest. Ma küsisin Huglaugilt tihtipeale, kas nad räägivad sellest sageli omavahel, kuid tema ei vastanud jah ega ei, vaid keeras jutu muudele asjadele. Tegin korduvalt katset uurida, milline on Jórunni tegelik arvamus selle asja kohta, kuid Huglaug vastas sellele alati naljaga pooleks ning püüdis mulle selgeks teha, et tema õel ei olevatki selles küsimuses oma arvamust ja et isiku tagaajamine olevat lihtsalt väiklane. Siit võisin järeldada, et ta püüdis minu eest midagi varjata, ja sellestki piisas, et ma sain aru, kuhu koer oli maetud. Rääkisin Huglaugiga tõsiselt igal õhtul, hoiatasin teda tema õe ja selle juttude eest, keelitasin teda Jórunniga nii vähe kokku puutuma kui vähegi võimalik ja umbusaldama õde kõiges, milles ta teda mõjutada võis. Ma ei säästnud oma energiat, aga tulemused olid tühised, ja see näitab kõige paremini, kui tugevasti ta Jórunni mõju all oli, sest on väljaspool kahtlust, et ma tegin kõik, mis suutsin, et ta mõistaks, kuidas lood tegelikult on.

Ma ei piirdunud ainult sõnadega, võtsin tõhusamaidki abinõusid tarvitusele, kui nägin, et muu ei aita. Palkasin teenija ilma Huglaugilt nõusolekut küsimata — seda ma tegin; kutsusin ta ise koju ja andsin töö kätte. Kuid Huglaug kihutas ta minema, pealegi sellisel moel, mis tema tavalisele käitumisele risti vastu käis. Lasksin pesu pesumajja viia (vrd. lisa 10), kuid sellele reageeris ta

nõnda, et ostis kõik täiesti uued asjad, taskurätikuist voodilinadeni, ja hakkas neid pesema, keeldudes kategooriliselt edaspidi pesumajja viidud esemeid kasutamast. Palkasin noore guvernandi, et see tüdrukuil silma peal hoiaks, aga ta lõi selle juba esimesel päeval ilma igasuguse tseremooniata uksest välja. Kogu tema käitumine — mis oli mulle üllatuseks, nagu on kerge arvata, — andis selget tunnistust, et ta ei toiminud niiviisi omal tahtel. Teda juhendati!
Üha sagedamini tuli ette, et pidin temalt koju tulles kaebusi kuulma, et tal ei olevat tööst midagi välja tulnud. Kuid ta tegi, nagu poleks ta mind kuulnudki, kui küsisin, milles asi on. Sain teada, et Jórunn oli suurema osa päevast temaga koos olnud. Ja see oli ka kõik.

Lisa 11.
Meie, allakirjutanud, kes tunneme Sigurdur Jóelssoni kümme aastat, arvame, et on ebatõenäoline, peaaegu võimatu, et ta teadis rohkem kui ainult väikest osa sündmustest, mis hargnesid tema kodunt äraoleku ajal õdede Jórunn ja Huglaug Helgadóttirite vahel.

Ásgeir Karlsson (allk.)	Kristín Björnsdóttir (allk.)

Süüdistus (järg): NB!
Jórunn teadis, et ta õde on kohusetundlik ja töökas, ning kasutas seda viimase võimaluseni ära. Ta tegi kõik, mis suutis, et teda segada, sundida teda rohkem pingutama ja endale tööd raskemaks tegema. Ta pani kõik oma oskused mängu, et Huglaug end tööga niivõrd ära kurnaks, et tema vaimne ja füüsiline seisund selle all kannatama hakkaks. Ta lootis oma õest sellisel moel mõne aastaga lahti saada. Aga milleks?

Lisa 12.
Allakirjutanul on au tunnistada, et Jórunn Helgadóttir heitis Sigurdur Jóelssoni poole sageli ihalevaid pilke, hoolimata pealtnägijate juuresolekust.

Kristleif Gudmundsdóttir
(allk.)

Süüdistus (järg).
Ta istus siin nii sageli kui sai, ja alati võimalikult kaua, kuigi oli näha, et Huglaugil on palju tegemist. Tulles andis ta iga kord mõista, et tema arvates pole suuremat ebaviisakust kui pererahva poolik külalislahkus ja tegelemine külaliste juuresolekul kõiksugu tühja-tähjaga (vrd. lisa 10). Ta rääkis seda takistamaks Huglaugil käsitööd teha ja aega tulusalt ära kasutada. Ta tegi nii palju tüli, kui vähegi sai, jõi vahetpidamata kohvi, sõi kooke ja määris ära maja kõik tuhatoosid. Ta hoolitses alati selle eest, et Huglaugil jääks peale tema lahkumist midagi pesta. Ta jultumus ulatus isegi nii kaugele, et ta vaibale kohvi valas (vrd. lisa 13) ja toolile moosi pillas (vrd. lisa 14), et Huglaugil oleks tegemist plekkide eemaldamisega. Ta ajas suhkrutoosi põrandale ümber, teeseldes, nagu tahtnuks ta kätt koorekannu järele sirutada (vrd. lisa 10). Ta pillas sigareti maha, ilma et oleks seda märganud (vrd. lisa 15). Ta läks «kogemata» vastu lillepotti ja tassis kingadega mulda mööda põrandat laiali (vrd. lisa 13). Kuid tal oli mõõdutunnet ja ta tegi seda ainult vahetevahel, et kahtlustusi ära hoida.
Aastatega tuli Huglaugil tegemist juurde. Ta töötas küll nii kaua kui jaksas, võttis uneajastki lisa, aga sellegipoolest polnud toimetustel vahet ega lõppu. Kuid tema nõudlikkus töö suhtes ei kahanenud, hoolsus ja kohusetundlikkus jäid endiseks, ning ta ei püüdnud kunagi oma toimetusi teiste kaela veeretada. Ta oli alati väsinud, nagu see ka loomulik oli, sest ta ei hoolinud puhkusest; ta maldas vaevalt oodata, kuni külalised olid lahkunud. Ta nägi halb välja; ausalt öeldes, oli küllaltki ebameeldiv näha, kuidas külalised teda seirasid. Mõnikord oli ta hajameelne ja võimetu vestlusest osa võtma. Tema mõtted viibisid täielikult poolelioleva töö juures.

Fakt:
Nägin, et nii seda asja jätta ei või; kutsusin seepärast Huglaugi ja ütlesin talle, et meil ei jää muud üle kui maja maha müüa ja mõni väiksem osta. Tema, kes oli alati nii tasakaalukas, läks seekord täiesti endast välja ja vastas, et ta pigem sureb kui laseb niisugust häbi sündida. Keegi ei saa mulle ette heita, et ma talle rohkem peale käima ei hakanud. Ega ükski arukas inimene seda ei teegi.

Süüdistus (järg).
Jórunn ei pidanud paljuks ka ise õele tööd otsida. Ta teadis, et see ärritab Huglaugi, kui keegi tema töös midagi laita leiab. Tolmukübet või sõrmejälge märgates ei jätnud Jórunn seda kunagi enda teada (vrd. lisa 16). Ta rääkis tihtipeale, et meie tütred käivad maitsetult riides (vrd. sealsamas). Ta ei olnud rahul, et võõrastetoa akende ette olid pandud uued kardinad, sest vanad olevat natuke heledamad olnud. Ta õhutas Huglaugi majas igasuguseid ümberkorraldusi tegema, ja kui kõik saigi tema nõuannete järgi tehtud, siis leidis ta, et see ei kõlba kusagile, ja palus jumalakeeli, et kõik seataks vanaviisi. Ja milleks? Ainult selleks, et Huglaug end tööga veelgi rohkem ära kurnaks, et ta enneaegu invaliidistuks nii vaimselt kui füüsiliselt.

Lisa 17.
Sigurduri viiekümnendal sünnipäeval, 19. nov. 1957, oli mul juhust näha, kuidas Jórunn püüdis salaja oma kätt Sigurduri käele asetada; Sigurduri pilgust võis lugeda kirjeldamatut nördimust.

Eyjólfur Ingólfsson
(allk.)

Süüdistus (järg).
Nõnda tuli õnnetus tasahilju aina lähemale. Sellest rahust, mis meid Hringbrautil ümbritses, ei olnud peaaegu jälgegi järel ja enne ümberkolimist perekonnas valitsenud häirimatu üksmeel oli kadunud. Meil oli haruharva aega omavahel juttu ajada ja veel vähem tüdrukute juures istuda ning nendega lobiseda, nagu me seda varem sageli tegime. Muutusime teineteisele ja tütardele üha võõramaks, me ei teadnud, mida õieti pealegi hakata, kui juhtus, et me natukeseks ajaks kahekesi jäime.

Jórunn pidas talle pikki loenguid, kui häbistav ja alandav on kasutada majapidamises teenijate abi. Ta tõi hulga näiteid perenaistest, kes on seda kahetsenud, ja teadis paljusid, kes olevat end sellega kompromiteerinud, et nad kutsuvad võõraid inimesi oma koduseid töid tegema. Ta kinnitas pidulikult, et sellised on «kõigi mõtlevate inimeste» silmis oma hea nime kaotanud. Ta tõendas, et niisugustega ei tahtvat keegi enam tegemist teha, et tema ja

ta mehe südametunnistus ei lubavat sääraste poole oma jalgagi viia (vrd. lisa 14). Ta jätkas selliseid kõnelusi kuni Huglaugi elupäevade lõpuni, et kindel olla, et ta õde oma arvamusi ei muuda, kuigi Huglaugi tervis oli juba niivõrd vilets, et ta ei suutnud enam ühtki tööd teha. See oli tõhus relv.

Huglaug suri möödunud kuu viiendal päeval.

Ta lamas esikupõrandal, kui ma hommikul trepist alla tulin. Ta oli ilmselt kogu öö üleval olnud, (arvatavasti) oli tal trepil pea ringi käima hakanud ja ta oli käsipuust tuge pidanud otsima, kuid see oli liiga madalal (mida ma siiralt tõendada võin); seejärel oli ta sületäie puhta pesuga selili kukkunud, pea vastu põrandat ära löönud ja otsekohe hinge heitnud. Ta ei olnud veel päris külm, kui ma tema juurde jõudsin.

Lisa 18.
Allakirjutanud nägid selgesti Jórunn Helgadóttiri huultel mänglevat naeratust tema õe matusetalituse ajal, mis toimus möödunud kuu kümnendal päeval Toomkirikus.

Jóhannes Jóhannesson (allk.)
Ólöf Haraldsdóttir (allk.)
Ása Ólafsson (allk.)

Süüdistus (järg).
Nädal aega pärast Huglaugi matuseid istusin võõrastetoas, meenutades ränka kaotust, mis mind oli tabanud, kui kuulsin, et keegi avab välisukse ja astub majja. See oli Jórunn, lõhnastatud ja üles mukitud. Vaatasin talle otsa, kuid ei tervitanud (ma ei tavatse vahetada viisakusi inimestega, kes tungivad ilma helistamata võõrasse korterisse). Ta ei osanud esialgu millestki alustada, hakkas rääkima ilmast ja kõiksugu tühjast-tähjast. Vaikisin. Ta ei istunud, vaid kõndis ümber minu tooli, ajas rinna ette ja püüdis minu tähelepanu igati sellele juhtida, et ta on naisterahvas; ta libistas kätega üle puusade ja püüdis jalgu niiviisi esile tuua, et mul ei jääks märkamata, kui lühike kleit tal on. Kuid mina, mina istusin rahulikult edasi ja tegin, nagu ma teda ei märkaks. Ta rääkis, kuidas ma pidin kannatama ja et ta teab, mis minu hinges toimub. Ta andis mulle salakavalalt mõista, et ma vajan armastust ja hoolt, ning enne, kui ma millestki aru sain,

seisis ta minu selja taga, silitas mul pead ja kudrutas ise mesimagusa häälega: «Meie kahekesi, Sigurdur, sina ja mina.» — Nüüd oli mul selge, mis tuuled sealt puhusid; ma kargasin püsti, ja ma ei ole elu sees nii vihane olnud; tean, et kohus saab minust aru. Esimest korda elus ei suutnud ma end valitseda, ma ei rahunenud enne, kui olin tema järel ukse kinni löönud. See on fakt.

Lisa 19.
Allakirjutanu tõendab, et Sigurdur Jóelsson oli möödunud kuu seitsmeteistkümnenda õhtupoolikul silmanähtavalt erutatud.

Ingólfur Bjarnason
(allk.)

Süüdistus (järg).
Lootsin, et ta enam oma nägu ei näita, kuid kolm päeva hiljem tuli ta sama asjaga uuesti, nüüd juba kogu oma kavalust appi võttes. Aga ma ei lasknud end lolliks teha, viskasin ta ilma pikema jututa uksest välja nagu eelmiselgi korral, hüüdes talle tagantjärele, et ta enam kunagi minu silma alla ei tuleks. Kuid ta ei mõelnudki loobuda, ta tuli järgmisel päeval jälle, ja nii läbipaistvas kleidis, et tema kavatsuste suhtes ei võinud jääda mingit kahtlust. Ta hääl oli mahe, peaaegu liigutatud, kui ta ütles, et peab kõik oma südamelt ära rääkima, ja seda ta tegigi, ise samal ajal kehaga mind oma võrku meelitada püüdes. Ta ütles, et ta on minust kogu aeg niivõrd sisse võetud olnud, et on ime, kuidas ta mulle ühtegi lähenemiskatset pole teinud; ta ei olevat selleks suuteline olnud ainult armastusest õndsa Huglaugi vastu! Ma ei saanud sõnagi suust, aga kõike, mis mul öelda oli, võis ta mu pilgust välja lugeda, ja ma näitasin käega ukse poole. See ei viinud teda veel rööpast välja, ta heitis kleidi ült ja tormas minu juurde, poolalasti, nagu ta oli, ja liibus minu vastu, püüdes minus asjata mingeid tundeid äratada. Tõsi küll, see ei jätnudki mind päris ükskõikseks; pidin kogu oma jõu kokku võtma, et teda enda küljest lahti raputada, sest ta hoidis nii käte kui ka jalgadega minust kinni. Kuid võit jäi minule; tirisin ta esikusse ja heitsin talle mantli õlule ja viskasin ta välja. Aga enne, kui ma jõudsin ust kinni panna, karjus ta mulle vihast värisedes järele: «Seda ma nii ei jäta, ma maksan sulle selle eest kätte, nii et sa igavesti mäletad!» — Hiljem ei ole ta enam minu juures

käinud: tal ei saanud mingit kahtlust jääda, et mul pole temaga midagi pistmist.
Nii on lood.

Lisa 20.
Möödunud kuu kahekümne esimesel nägin, kuidas Jórunn Helgadóttir jooksis mööda Borgarhlídi tänavat. Tema seisundi iseloomustamiseks piisab, kui öelda, et ta oli täiesti endast väljas.

Anna Árnadóttir
(allk.)

Süüdistus (lõpp).
Tol õhtul mõistsin esmakordselt, et lugu on tõsine, ja kaalusin järgmistel päevadel asja igast kandist. Võib öelda, et olen küsitlenud kõiki, kellel sellest loost vähegi aimu on. Nii tulingi järeldusele, et Jórunn on igapidi püüdnud oma õe surma kiirendada. Olen paljudega nõu pidanud, kuid keegi ei julge väita, et mu kahtlustus on alusetu.
Ja Jórunn juba nii kergesti verest välja ei löö; ta teeb kõik, et mulle kätte tasuda ükskõiksuse eest, millega ma teda kohtlesin, kui ta mulle ligi hakkas tükkima. Ta mustab mind teiste ees, kuidas jaksab, ta püüab oma süüd minu kaela veeretada, levitab minu ja mu maja kohta kõige võimatumaid laimujutte. Paljud on tähele pannud, et ta ei ole enam niisugune kui varemalt (vrd. lisa 21). Aga see ei tähenda, et ma nõuaksin tema psühhiaatrilist järelevaatust, ma viitan ainult mõningate isikute tõendustele, kes teda viimasel ajal on kohanud. Kuna on põhjust oletada, et tema vaimne seisund on halvenenud, siis — ja see on ainus põhjus, mis takistab mind seda tegemast, — ei hakka ma tema vastu kogutud süütõendeid välja kraamima ega kohtule esitama. Olen selgitanud kogu lugu, järgides oma südametunnistuse häält, ja mul ei ole midagi juurde lisada.
Süütul inimesel pole midagi karta, süütul on süda kerge.

Lisa 22.
Allakirjutanud, olles asjaga põhjalikult tutvunud, tunnistavad ilma vähimagi kõhkluseta, et Jórunni süüdistused Sigurduri vastu on erandituit alusetud ja ei tugine veenvatele argumentidele.

(Kakskümmend allkirja)

Lisa 23.
Allakirjutanu võib tõendada, et Huglaugi surm oli Sigurdurile nii rängaks hoobiks, et ta ei ole kavatsenud ega kavatse ka kunagi tulevikus teistkordselt abielluda, liiatigi veel Jórunn Helgadóttiriga.

Thórdur Árnason
(allk.)

Kohtunik võib isegi minu väljanägemise järgi otsustada, missugune ma olen. Ma ei tungi naisterahvastele kallale.

— — — — —

Ma ei lase pead norgu. Olen hingelt alles noor, igal juhul mitte nii vana, kui Jórunn minust räägib. Mul on elu alles ees. Võin (siiski) jumalat tänada, et ta on nii kangekaelne. Teisi naisi ma veel kuidagi mõistan, aga temast on võimatu aru saada.

— — — — —

Ta jätaks mind võib-olla rahule, kui ma kohtusse kaebaksin.

Ma siiski ei kaeba. Muidugi ei kaeba.

Aga ma pean midagi ette võtma, et ta vait jääks. Ja kahetseks.

Kaalun enne kõik võimalused läbi, valin parima välja ja panen siis kogu oma oskuse mängu. Teen, mis suudan. Mina juba ükskõik mida enesele öelda ei luba.

KAITSEKS SISSEMURDJATE VASTU

Tänase õhtu plaan:
Ómi teeb asja endale lõplikult selgeks; teist korda ta end niiviisi tüssata ei lase. — Ómi, mina.

Üks, kaks ja kolm:
Ta tegi uksealuse puhtaks, viis vaiba välja ja pühkis kõik lapiga üle, kuni võis kindel olla, et kusagil pole ainsatki tolmukübet. Ta lootis, et see puhtus ja kord peab tänasele külalisele mõju avaldama. Ta pesi ära kõik tassid ja taldrikud, noad-kahvlid samuti; nii oli kindlam, juhuks, kui neiu neid näha soovib. Ta kastis lilled ära, kohendas neid ja pesi lehti piimanõus; ostis kollased roosid. Ta ostis veel küünlad ja torkas nad rohelisse küünlajalga, pidanud enne tükk aega aru, kas mitte teised poleks paremad, need, mis said möödunud aastal toodud; nendest ta siiski loobus, kartes, et nad mõjuvad liiga pidulikult. Kuid väike Maja tehtud linik pidi küünalde alla jääma, muu ei tulnud kõne allagi; ta asetas küünlajala väikesele lauakesele, kuid mõtles, et tõstab selle suurele lauale ümber, kui nad õhtust hakkavad sööma. Ta ostis akna juures oleva lambi jaoks värvilise pirni, et valgus oleks huvitavam. Suure laua peale pani ta rohelise lina, millest kõik olid vaimustuses olnud, ja väikesele laotas tumepunase liniku. Talle näis, et kõik sobib oivaliselt, iseäranis pärast laua katmist, kui ta suured punased servjetid oli niiviisi kokku murdnud, nagu Solla teda ükskord oli õpetanud. Ta vaatas kõik mitu korda üle, kohendas veel, mis kohendada andis — ja iial ei olnud kodu talle nii meeldivana ja hubasena tundunud; ta oli kindel, et kõik oleksid võlutud, nähes, kuidas ta elab. Siiski oli tal natuke kõhe. Kuid ettevalmistusi tehes võis ta rahule jääda, sest näis, et kõik laabub üle ootuste hästi.

Toiduaineid ostes pidas ta silmas, et neiu tuleb pärast lõunat ja jääb tema juurde kogu õhtuks. Ta arvestas, et

pakub talle kaks korda kohvi ja muidugi õhtusööki. Ta ostis küpsiseid ja kooke pärastlõunase kohvi juurde; ta leidis, et see loob sundimatu õhkkonna, jätmata peenutsemise või pidulikkuse muljet. Ta võiks ka vahvleid küpsetada, kui see neiule meeldiks; taigen oli juba valmis segatud. Kuid alles õhtusöök pidi näitama tema tõelisi võimeid. Ta arutas, kas teha kokteili või mitte, aga otsustas siiski sellest loobuda, sest tundmatute inimeste puhul ei tea kunagi arvata, kuidas nad sellesse suhtuvad, kui midagi kangemat pakutakse. Ta kavatses serveerida neli rooga. Kõigepealt sparglisupp, sest see sobib alati; ta oli kindel, et kui neiule ka miski mokkamööda ei ole, siis sparglisupp maitseb talle igal juhul. Seejärel tuleb homaar ja muidugi röstitud leivaviilud sidrunilõikudega. Ta mõtles kaua, kas pakkuda ribi Hamburgi moodi, kuid leidis, et homaariga see siiski kokku ei sobi, ja otsustas biifsteegi kasuks; väga hea, siis ei saa neiu talle ette heita, et ta on kõiksugu hõrgutisi kokku ostnud, mida tüdruk võib-olla teeks, kui Ómi talle hamburgi ribi pakuks. Biifsteegi juurde kavatses ta serveerida seeni, röstitud tomateid ja kõikvõimalikke rohelisi aedvilju. Ta ostis pudeli «Beaujolais'd» ja pani selle soojendustorudega kappi, mis säilitab ühtlast temperatuuri: ta unistas sellest, et kõik vähemalt üks kordki nii klapiks, nagu peab. Kuid ta ostis ka coca-colat ja apelsine juhuks, kui neiu veini ei soovi. Lõpuks vahukoor. Ta tegi selle juba eelmisel õhtul valmis, ülima püüdlikkusega, ja see õnnestus tal suurepäraselt; ta oli uhkusest lõhkemas. Ning siis veel kohv, kui neiu seda soovib. Ta oli veidi kahevahel õhtuse kohvi pärast, sest kui nad lõpetavad õhtusöögi alles kella kaheksaks, siis peaks vist kohane enne kohvi pakkuda kui poole üheteistkümne paiku, ja see oleks hiljavõitu; kuid ta arvas, et sellega on veel aega, ja tal oli tortki valmis küpsetatud. Ta ostis kompvekke, et neil oleks vahepeal midagi närida, ja pani suure kausi puuvilju täis. Võimatu on ettegi kujutada, kui väga ta ihkas, et kõik läheks korda, et neiu jääks rahule ja õpiks teda kõige paremast küljest tundma.

Laupäeva ennelõunaks sai kõik valmis. Ta ootas ainult neiu tulekut ja paari tunnustavat sõna — et tal on «vahva elamine», «tipp-topp tuba» või «isver, kui ilusad lilled» — ükskõik mida, ja ta olnuks võib-olla õnnelikum kui oma viimasel sünnipäeval. Aga teda ei tulnud. Ta ootas hulk aega; kell neli oli ta kindel, et nüüd peab ta iga hetk

tulema; ta valas kohvi tassidesse ja tõi koogid lauale, aga tulemas polnud kedagi; ta ootas edasi. Ta seisis akna juures, vaadates, kuidas vihma sajab, ja luges kümneni, sajani, siis tuhandeni, ning kordas endamisi, et nüüd peab ta tulema, nüüd, nüüd tuleb ta kindlasti: kuid teda ei tulnud, ja kell kuus viis ta koogid laualt ära. Tal tekkis juba kahtlus, et tüdruk ei tulegi, et ta polnud mõelnudki tulla, kuid ta ei julgenud seda veel uskuda; ta hakkas süüa tegema. Supp oli valmis ja homaar samuti, kuid liha ei tahtnud ta enne külalise saabumist pannile panna. Ta mõõtis punase veini soojust: täpselt kakskümmend viis kraadi, nagu raamatus seisab; liha oli esmaklassiline, vahukoor ootas külmutuskapis. Kõik oli nii hästi ette valmistatud kui vähegi võimalik, ja sellegipoolest ta ei tulnud. Alguses muutus ta ainult närviliseks, käis mööda tuba ringi ja vahtis akna juures, kuid varsti sai ta vihaseks: ta veendus, et tüdruk ei tule — ja tema oli nii palju aega raisanud, vaeva näinud ning kõiksugu kallist kraami kokku ostnud. Sestap ta tüdruku iseloomu üle järele mõtlema hakkaski. Esmalt meenutas ta seda vähest, mida ta ise oli tähele pannud.

Ebamäärane ettekujutus telefonipreili Kolbrúnast:

Ei oska käituda. (Ómi ei kutsunudki teda enda poole, ta ise määris end kaela, ütles ainult, et olgu valmis, ta tuleb laupäeval külla. Ta ei öelnud isegi aega, millal ta tulla kavatseb, ta ei öelnud muud, kui et ta tuleb, ja jooksis minema.

Erineb kõigist teistest tüdrukutest. (Nendest ilusam, kuid ei värvi end ja käib alati sorakil juustega. Ka riides käib ta iseäralikult, mõnikord rõivais, mis pole iialgi moes olnud; viimasel ajal mingis pruunis jakis, mis oleks nagu meeste oma ja ei ole ka. Ta varjab riietusega täielikult oma figuuri. Ei hooli üldse oma välimusest.)

Ei hooli üldse käitumisreegleist; imeliku olemisega. (Ta ajas juba esimesel päeval nina püsti ja andis mõista, et ta ei tunne Sigurgeiri ees vähimatki aukartust; Sigurgeir punastas ja ei saanud sõnagi suust, ta on ju alati nii korrektne. Tüdruk oleks võinud tagasihoidlikumalt käituda, sest Sigurgeir oli temaga igati viisakas. Ta on kas ülbevõitu või ei taha mõista, et ülemused on ikkagi ülemused.)

Kummaline. (Mõnikord võib tema näost näha, et ta mõtleb pagan teab mida; siis vahib ta teistele niisuguse näoga

otsa, nagu oleksid need ei tea mis kurja teinud. Ta pigistab huuled kõvasti kokku, jättes mulje, et temast võib kõike oodata; ajab ninasõõrmed puhevile.)

Temperamentne.

Ainult Ómi ise oli nii lapsik, et jäi millegi peale lootma; ta unistas, et tüdruk temast hoolib. Paistab, et Ómi ei märganudki tema tõelist olemust, ta nägi ainult tema positiivseid külgi ja ei mõelnud sellele, missugune ta sisimas võib olla.

Supile oli juba paks nahk peale tulnud ja punane vein oli kahtlemata ära jahtunud, kui ta püüdis tõsisemalt ette kujutada tüdruku käitumist, kui see siiski tulnud oleks. Ta küsis eneselt, kas on mõeldav, et tüdruk tulnuks puhtalt ja korralikult riietatuna, ning pidi möönma, et kuna ta polnud teda iialgi teisiti näinud kui salkus juustega ja närustes hilpudes, siis on üpris ebatõenäoline, et ta oleks oma harjumust muutnud, kuigi oli laupäevaõhtu ja tema ise oma parimas ülikonnas. Ja kui tüdruk sai niisuguse mehe vastu ebasõbralik olla nagu Sigurgeir, siis miks peaks ta Ómi vastu armastusväärsem olema?

Ta võib tulla teksaspükstes ja säärikuis, juuksed sorakil, pulstunud ja silmile langenud. Ta ei näeks sedamoodigi välja, et tuli hõrke roogi maitsma ja meeldivalt aega veetma.

Ómi ei ütleks talle ühtegi sõna, isegi mitte tere.

Tüdruk vaataks talle siis sellise näoga otsa, et ta tahestahtmata kõrvale astuks. Ta tuleks sisse, suleks ise enda järel ukse ja annaks sellega mõista, et Ómi ei ole mingi korralik peremees ega oska külalisi vastugi võtta. Ta alandaks Ómit. Ja ulpa* võtaks ta samuti ise seljast.

Ta ei teeks Ómist väljagi.

Ta läheks vannituppa, võtaks froteerätiku ja pühiks end sellega kuivaks.

Võib-olla läheks Ómil korda teda paluda, et ta kuivataks end mõne teise rätikuga? Ja selgitada, et froteerätikut ei tohi määrida?

---

* Ulpa — kapuutsiga poolpalitu, levinud riietusese Islandil. Tõlk.

Ta mõtleks, et Ómil on midagi viga või et tal on võimatu iseloom ja et tal ütlevad külaliste vastuvõtmisel närvid üles. Ta ütleks võib-olla: nalja saab, kui niisugusele külla tuled — või: see oli teada, et ta nõmedusi hakkab rääkima.

Ómi püüaks talle selgitada, kui väga ta närveeris.

Tüdruk ei kuulekski teda. Ta astuks kutsumata võõrastetuppa, prantsataks toolile istuma ja oleks tükk aega vait, et Ómi näeks, kui saamatu ta on, sest ta ei suuda oma külalisega isegi vestlust alustada; tüdruk annaks igati mõista, et Ómi ei ole veel oma ülesannete kõrgusele arenenud.

Kui Ómi lõpuks talle tuppa järele jõuaks, oleks ta jalad juba lauale asetanud ja sügaks end jaki alt, varjamata paljast ihu. Ómi oleks ahastuses.

Tüdruk: Sa häbened. Sul on piinlik.

Ómi: Ei, ma ainult häbenen sind.

Tüdruk: Mina häbenen, aga piinlik mul küll ei ole.

Ómi: Siis oleme ühesugused.

Tüdruk: Erinevad.

Ómi katsuks talle seletada, et erinevus on tühine, aga see tuleks tal nii rumalalt välja, et tüdruk ei saaks temast õieti aru ja arvaks, et ta püüab oma üleolekut näidata.

Ta jääks Ómile kokkupigistatud huultega otsa vahtima.

Ómi püüaks teeselda, et midagi pole juhtunud, kuid see käiks tal üle jõu.

Tüdruk läheks riiulite juurde ja ütleks, et Ómil on kõiksugu ilusaid asju. Ta ajaks portselanloomakesed segamini ja hakkaks neid õhku loopima ja nendega palli mängima. Ta käiks veiniklaasidega hoolimatult ümber, veeretaks neid näppude vahel ja hoiaks ainult ühe näpu peal; ta topiks neisse tema haruldasi kivikesi, kuni klaasid puruneksid. Ta mängiks lillevaasiga ja kollase kannuga ja kausiga, milles asuvad klaaskuulikesed: ta teeks kõik, et Ómil oleks põhjust nende katkimineku pärast hirmu tunda.

Mida Ómi selle peale teeks?

Siis hakkaks tüdruk lilli imetlema ja nende lehti silitama, ta ei suudaks neid puudutamata jätta; ta murraks ühe varre katki.

Ómi oleks võimetu midagi ette võtma.

Ta keeraks raadio kõigest jõust üürgama, et kogu kvartaal teaks, kust lärm kostab.

Seejärel läheks ta kööki, võtaks supipoti ja valaks selle koridori tühjaks.

Ta varastaks toast kõike ettejuhtuvat, kui Ómi ei näe. Ja Ómi ei näeks midagi, ta hoiaks kätega silmi kinni.

Ta lõhuks taldrikud ära.

Ta torgiks pildi auke täis.

Nüüd otsiks ta võib-olla juba pangaraamatut, ja seda mitte leides tiriks ta seintelt kõik maha — pilliroost mati, puust nikerdatud neegripead, seinavaiba ja lilled.

Lõpuks, minekut tehes, ta ütleks: ta tuleb tagasi.

Ómi kaalus asja igast kandist, ta mõtles kaua ja hoolikalt ning tegi vastavad järeldused — läks esikusse ja pani ukse lukku; ta otsustas mitte avada, kui tüdruk tuleb, vaatamata sellele, et ta oli mitu päeva ettevalmistusi teinud ja kokku ostnud rohkem toidupoolist, kui ta terve nädalaga ära süüa oleks jõudnud. Ómi seisis veel ukse juures, mõeldes, et nüüd on ta kaitstud, et tüdruku sissetungi vastu on tarvitusele võetud kõik abinõud, kui ta korraga taipas, et ta on sellegipoolest sääraste rüüstajate vastu võimetu; ta on ju peaaegu täiesti nende meelevallas, arvestades seda, et säherdused ei löö millegi ees risti ette. Kui tüdruk tuleks öösel ja näeks, et uks on lukus, ja hakkaks seda lahti kangutama, mis siis? Tema juba kõhklema ei lööks, ta varastaks kõike, mis kätte juhtub, ja lõbustaks ennast oma heaksarvamist mööda. — Ómi seisis ukse juures poole ööni, valvates lukku ja lootes, et suudab ust kinni hoida, kui sissemurdja tuleb. Kuid tüdruk ei andnud end näole.

Kolbrúna-nimelise telefonipreili võimalikust käitumisest tehtud järeldused:
(millest ilmneb)
et Ómi ei tunne tema vastu mingit sümpaatiat,
et temal ei ole ka Ómi vastu vähimatki sümpaatiat,
et tal pole kindlat iseloomu ja ta võib tulla ükskõik millal,
et oleks kuritegu jätta vastavad abinõud tarvitusele võtmata;

— — — — —

Paratamatus; Ómi kirjutab:

Vaatamata viimasel ajal tehtud ülearu suurtele kulutustele, on hädatarvilik kulutada kolmsada krooni parema snepriluku ostmiseks; selleks viiskümmend krooni söögi-

rahast, viiskümmend rõivaste ostu rahast, seitsekümmend viis lambiarmatuuri rahast ja sada kakskümmend viis reisirahast. Summa tuleb tagastada esimeseks juuliks. — Ómi, mina.

— — — — —

(Kogemustest õpitakse, ja sellest moraal:)
et tundmatute inimestega on parem mitte tegemist teha,
et hädaoht ripub meie pea kohal seni, kuni me leiame,
et parem on tundmatute inimestega mitte tegemist teha,
et alaline hädaoht nõuab pidevat julgeolekut.

VÉSTEINN LÚDVIKSSON

(umbes kolmekümneaastane, täpset sünniaega ei anna praegu veel ükski kirjanduslik teatmeteos) on sündinud Lääne-Islandil Hafnarfjörduri linnakeses. Lõpetanud kodulinnas gümnaasiumi ja töötanud mõnda aega Reikjavikis, siirdus ta Rootsisse, kus õpib praegu Uppsala ülikooli keeleteaduskonnas kirjanduslugu. N. Lúdvikssoni loominguline biograafia on ülilühike. 1968. aastal debüteeris ta Reikjavikis novellikoguga «8 torustikust kostvat häält» («8 raddir úr pipulögn»), mis on seni jäänud noore autori ainsaks raamatuks. Islandi kirjandusüldsusele ei jäänud märkamatuks debütandi isikupärane, kuid siiski viimistletud stiil ja tema kujutatud «väikese inimese» mõttemaailm koos selle nõrkuste ja varjukülgedega. Kirjaniku minakangelase (igal juhul islandlase) iseloomu kujutab teda ümbritsev ühiskond ja elulaad. V. Lúdvikssoni loomingulisi tõekspidamisi ja tema kangelasi aitab vahest paremini mõista kirjaniku pikem tõsiteaduslik artikkel «Georg Lukács ja realismi langus» (ilmus 1970. aasta detsembris Reikjaviki ajakirjas «Mál og Menning»), kus ta muu hulgas ütleb: «. . . Kahtlemata on Islandi tegelikkus lääneriikide kapitalistlikust tänapäevast erinev. Seda tingib saareriigi väike rahvaarv. Kuid peamine on see, et kapitalism on siin alles noor ja vähe arenenud. Tööstus on nõrk, suurtööstus peaaegu puudub. Pealegi ei valitse Islandit reederid ega vabrikandid, vaid ärimehed — nagu Inglismaal ja Prantsusmaal möödunud sajandi esimesel poolel. Ühendriikide majanduse, kultuuri ja militarismi laostav toime on siin suurem kui Euroopa mandril. Ja nagu seda sageli juhtub rahvastega, kelle tee jõukusele on olnud suhteliselt kiire, omandab asjade kultus ja mammona ees lömitamine meil mõnikord koletislikke ning eriskummalisi vorme.» See Inimeste ja Asjade eriskummaline seos kumab ka läbi Vésteinn Lúdvikssoni groteskilähedaste novellide.

A. A.

Tähtsamate nimede ligikaudne hääldamine:

Asmundur — *ausmündür*
Austurgata — *öistürgaata*
Brynjólfur — *brinjoulvür*
Fjördur — *fjördür*
Hringbraut — *hringbröit*
Huglaug Helgadóttir — *hüüglöig helgadouhtir*
Hverfisgata — *hvervisgaata*
Jói — *joui*
Jónbjörn — *jounbjördn*
Jórunn Helgadóttir — *jourün helgadouhtir*
Kolbrúna — *koolbruuna*
Ólafur Pétursson — *oulavür pjeetürson*
Óli P. — *ouli pjee*
Ómi — *oumi*
Rósa Gudnadóttir — *rousa gvüüdnadouhtir*
Sigurdur Jóefsson — *sigürdür jouelson*
Sigurjón — *sigürjoun*
Vésteinn Lúdviksson — *vjeesteidn ludviikson*

Trükitehnilistel põhjustel on erilised islandi tähed nimedes Sigurdur, Thórdur jne. asendatud vastavalt d-ga ja th-ga.

SISUKORD

«LOOMINGU» RAAMATUKOGUS» 1971. AASTAL ILMUNUD:

Nr. 1. andres Ehin UKS LAGENDIKUL
Nr. 2/3. Juri Oleša. KADEDUS.
Vene keelest A. Ehin.
Nr. 4. Jaan Kross. MICHELSONI IMMATRIKULEERIMINE.
Nr. 5—7. Arthur Miller. PÄRAST PATTULANGEMIST. HIND.
Inglise keelest V. Kruuspere.
Nr. 8. István Örkény. TÓTID.
Ungari keelest T. Kokla.
Nr. 9—11. Viljo Kojo. SINISE KAMBRI UNENÄGU.
Soome keelest H. Lepik.
Nr. 12/13. August Strindberg. SURMATANTS.
Rootsi keelest A. Ravel.
Nr. 14. Heinrich Mann. KOBES.
Saksa keelest A. Kaalep.
Nr. 15/16. Arkadi Strugatski. Boriss Strugatski. TIGU NÕLVAKUL.
Vene keelest A. Ehin.
Nr. 17. Joel Sang. Jüri Üdi. Toomas Liiv. Johnny B. Isotamm. NÄRVITRÜKK.
Nr. 18. Juozas Grušas. ANUPRAS KUKKUS KÕRGELT.
Leedu keelest M. Loodus.
Nr. 19—21. Pentti Holappa. PÄRIJA OMADUSED.
Soome keelest E. Mallene.
Nr. 22. Vésteinn Lúdvíksson. KAHEKSA TORUSTIKUST KOSTVAT HÄÄLT.
Islandi keelest A. Alas.

ILMUMAS:

Nr. 23—26. Michael Frayn. KESKHOMMIKUST LÕUNANI.
Inglise keelest H. Tillemann.

Toimetaja O. Samma.

Toimetuse kolleegium: V. Beekman, V. Ilus, O. Jõgi, U. Laht ja O. Ojamaa
Toimetuse aadress: Tallinn, Harju t. 1, tel. 492-54; 407-82.

Trükkida antud 7. VI 1971. Trükiarv 19 000. Kohila Paberivabriku trükipaber nr. 2. 84 × 108, 1/32. Trükipoognaid 2,5. Formaadile 60 × 90 kohaldatud trükipoognaid 4,2. Arvestuspoognaid 3,95. Tellimise nr. 1701. Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk t. 40/42.

Hind 10 kop.

На эстонском языке.

Библиотека «Лооминг» № 22 (706).
Издательство «Периодика».
Вестейн Людвиксон.
Восемь монологов из труб.